

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Dąbrowski Ludwik J.: Związki zawodowe w Polsce

Źródło:

Statystyka Pracy: kwartalnik Rok 11 1932 zeszyt 3, strony 255-282

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

Związki zawodowe w Polsce

Dane ogólne

Jedynym dotąd materiałem, obrazującym liczbowo ruch zawodowy w Polsce, jest statystyka pracowniczych związków zawodowych, prowadzona przez Ministerstwo Opieki Społecznej od 1925 roku.

Analityczne opracowanie tych materiałów ogłoszone było przez Główny Urząd Statystyczny w roku 1929 i dotyczyło stanu ruchu zawodowego w latach 1925—1927¹.

Opracowanie obecne dotyczy następnego trzylecia, t. zn. lat 1928, 1929 i 1930. Ze względu na podanie już w poprzednim opracowaniu historycznego zarysu ruchu zawodowego w Polsce oraz zasad organizacyjnych większych centrali związkowych, w opracowaniu niniejszem ograniczamy się do podania materiału liczbowego, uzupełniając go jedynie niezbędnymi objaśnieniami i porównawczymi danymi dla lat poprzednich. Materiał liczbowy za rok 1930 jest przytem znacznie obszerniejszy, niż w wydany przez Ministerstwo Opieki Społecznej *Roczniku pracowniczych związków zawodowych*, który w roku bieżącym ukazał się w znacznie zmniejszonej zawartości; ponadto poprawione zostały niektóre dane za lata poprzednie, błędnie wydrukowane w tymże Roczniku.

Dane o związkach zawodowych zbierane są przez Ministerstwo Opieki Społecznej w drodze dobrowolnej ankiety; nie są więc one kompletne, gdyż zawsze pewna ilość, przeważnie drobnych organizacji zawodowych, nie nadsyła swoich sprawozdań. Z tego

względu w zestawieniach statystycznych brak jest danych liczbowych w przybliżeniu o 1/10 ogółu zorganizowanych pracowników.

Ustalanie liczby członków, płacących w poszczególnych organizacjach zawodowych, odbywało się na zasadach następujących: liczbę członkowskich składek miesięcznych z całego roku dzielono przez współczynnik 10, w związkach zaś robotników budowlanych, ze względu na sezonowy ich charakter, dzielono przez 6. Sposób ten, choć niezupełnie ścisły, pozwolił uniknąć dowolnej oceny siły liczebnej poszczególnych organizacji, umożliwiając jednocześnie porównywanie ich między sobą.

Metoda ta jednak, o ile idzie o ostatnie czasy, nie odzwierciadla faktycznego stanu zorganizowania w związkach zawodowych, gdyż wpłacanie choćby minimalnych składek członkowskich w okresie ujemnej konjunktury gospodarczej w kraju przedstawia dla pracownika znaczne nieraz trudności. Dlatego sądzić należy, że liczba członków płacących, szczególnie w latach 1929 i 1930, jest znacznie mniejsza. Wreszcie dodać należy, że liczba członków płacących w poszczególnych organizacjach zawodowych wynosi około 60—90% ogółu członków zarejestrowanych.

Porównawcze zestawienie stanu zorganizowania ośmiu większych centrali związkowych zarówno pracowników fizycznych, jak i umysłowych, w latach 1925—1930 podaje tablica 1.

¹ *Statystyka Pracy*, r. 1929, zeszyt 1, str. 97—114.

Tabl. 1. Większe centrale związków zawodowych
Centrales plus importantes des syndicats professionnels

Zestawienie ogólne — Relevé général

1925—1930

Wyszczególnienie	1 9 2 5			1 9 2 6			1 9 2 7			Spécification
	Zwią- ki	Od- działy	Człon- kowie płacący	Zwią- ki	Od- działy	Człon- kowie płacący	Zwią- ki	Od- działy	Człon- kowie płacący	
	Syndi- cats	Sections locales	Mem- bres payants	Syndi- cats	Sections locales	Mem- bres payants	Syndi- cats	Sections locales	Mem- bres payants	
Ogółem	412	4 917	761 283	325	5 603	699 897	327	5 716	658 175	Total
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	76	1 354	216 084	45	1 407	217 567	35	1 567	229 366	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Zawodowe Polskie	11	881	221 330	9	944	152 718	10	960	163 056	Union syndicale polonaise
Związki chrześcijańskie	77	419	73 824	56	151	66 101	49	191	56 720	Syndicats chrétiens
Centralne Zrzeszenie Klasowych Zw. Zawod.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Union centrale des syndicats professionnels
Generalna Federacja Pracy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Fédération générale du Travail
Centralna Organizacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych	16	211	13 830	18	230	14 018	16	153	12 326	Organisation centrale des syndicats professionnels des travailleurs intellectuels
Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych	26	621	68 272	14	542	76 525	8	401	21 377	Confédération polonaise des travailleurs intellectuels
Federacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Fédération des syndicats professionnels des travailleurs intellectuels
Inne związki	206	1 431	167 943	183	2 329	172 968	209	2 444	175 330	Syndicats divers

(dok.—fin)

Wyszczególnienie	1 9 2 8			1 9 2 9			1 9 3 0			Spécification
	Zwią- ki	Od- działy	Człon- kowie płacący	Zwią- ki	Od- działy	Człon- kowie płacący	Zwią- ki	Od- działy	Człon- kowie płacący	
	Syndi- cats	Sections locales	Mem- bres payants	Syndi- cats	Sections locales	Mem- bres payants	Syndi- cats	Sections locales	Mem- bres payants	
Ogółem	328	4 564	630 319	294	7 436	714 931	314	7 856	730 644	Total
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	26	1 638	237 197	31	1 639	205 416	29	1 577	173 275 ^a	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Zawodowe Polskie	8	509	125 897	11	1 773	124 504	13	1 954	150 334 ^b	Union syndicale polonaise
Związki chrześcijańskie	33	154	59 778	30	238	59 210	10	269	44 776 ^c	Syndicats chrétiens
Centralne Zrzeszenie Klasowych Zw. Zawod.	10	79	16 380	15	218	36 151	23	325	64 621	Union centrale des syndicats professionnels
Generalna Federacja Pracy	—	—	—	2	105	4 196	11	181	38 197	Fédération générale du Travail
Centralna Organizacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych	16	243	12 021	17	321	18 239	19	400	20 643 ^d	Organisation centrale des syndicats professionnels des travailleurs intellectuels
Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych	7	346	17 866	11	235	9 221	10	187	10 036 ^e	Confédération polonaise des travailleurs intellectuels
Federacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych	3	95	9 607	3	98	10 739	3	102	10 519	Fédération des syndicats professionnels des travailleurs intellectuels
Inne związki	225	1 500	151 573	174	2 809	247 255	196	2 861	218 243	Syndicats divers

^a Brak danych od 1 związku liczącego około 3 000 członków.

^a Manque de données pour 1 syndicat comptant environ 3 000 membres.

^b Brak danych od 3 związków liczących około 4 000

^b Manque de données pour 3 syndicats comptant environ 4 000

^c " " " 4 " " " 10 000

^c " " " " " 4 " " 10 000

^d " " " 6 " " " 10 000

^d " " " " " 6 " " 10 000

^e " " " 5 " " " 8 000

^e " " " " " 5 " " 8 000

Związek Stowarzyszeń Zawodowych (Komisja Centralna Związków Zawodowych) stoi na gruncie ideologii klasowej. Podstawę organizacyjną Z. S. Z. stanowią oddzielne scentralizowane związki dla poszczególnych gałęzi produkcji, nie zaś dla poszczególnych zawodów, złożone z lokalnych oddziałów. Oddziały miejscowe są zjednoczone w jednostki terytorjalne, które stanowią oddziały Komisji Centralnej i noszą nazwę Okręgowych Rad (klasowych) Związków Zawodowych. Rady posiadają pewną autonomję w zakresie polityki lokalnej i działalności kulturalno-oświatowej.

Zjednoczenie Zawodowe Polskie obejmuje swoimi wpływami przeważnie Poznańskie, Pomorze i Śląsk, gdzie też posiada przewagę wśród robotników zatrudnionych w miastach.

Podjęte przez Z. Z. P. po wojnie próby zorganizowania robotników rolnych dawały początkowo niezwykle pomyślne wyniki, jednak w ciągu ostatnich lat liczba robotników rolnych, zorganizowanych w tych związkach, znacznie zmalała.

Związki chrześcijańskie do połowy 1929 roku nie posiadały wspólnej centrali, lecz stanowiły pięć oddzielnych nacełowanych organizacyj, a mianowicie: Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe R. P. z siedzibą w Warszawie, Zjednoczenie Chrześcijańskich Związków Zawodowych na Małopolskę Wschodnią, Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe na Poznańskie i Pomorze, Centralny Chrześcijański Związek Zawodowy w Wilnie oraz Centrala Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Katowicach. Po tym czasie wymienione organizacje, prócz Zjednoczenia Chrześcijańskich Zw. Zaw. na Małopolskę Wschodnią, połączyły się w jedną centralę p. t. „Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe R. P.” z siedzibą w Warszawie.

Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych, powstałe w 1927 roku na skutek rozłamu w P. P. S. i w Związku Stowarzyszeń Zawodowych, skupia

wokół siebie związki dawnej Frakcji Rewolucyjnej. Pod względem organizacyjnym składa się ze związków ogólnokrajowych, działających formalnie na obszarze całego Państwa.

Generalna Federacja Pracy powstała w roku 1927 na tle wypadków politycznych w 1926 roku, rozwinęła ożywioną działalność dopiero w połowie 1929 roku.

Centralna Organizacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych z siedzibą w Warszawie, organizuje przede wszystkim pracowników umysłowych zatrudnionych w przemyśle i w handlu. Pod względem organizacyjnym stanowi zrzeszenie trzystopniowe, posiada bowiem poza centralą rady okręgowe, które są ogniwami pośrednimi między centralą a lokalnymi oddziałami poszczególnych związków C. O. Z. Z. P. U., uznaje zasadę klasowości, lecz nie uważa jednak walki klas za wyłączny i nieodzowny czynnik postępu społecznego. Kładzie duży nacisk na potrzebę należytej rozbudowy ustawodawstwa socjalnego.

Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych z siedzibą w Warszawie obejmuje związki pracowników umysłowych, zorganizowanych przeważnie zakładami pracy. Poza tem grupuje wolne zawody oraz pracowników państwowych i samorządowych.

Trzy związki pracowników umysłowych, rozwijające swą działalność na terenie Górnego Śląska, po oderwaniu się w roku 1926 od Centralnej Organizacji Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych, w roku 1928 utworzyły własną centralę p. n. „Federacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych w Polsce” z siedzibą w Sosnowcu. Centrala ta organizuje pracowników umysłowych, zatrudnionych w zakładach przemysłowych i handlowych.

Do grupy „inne związki” zaliczone zostały następujące organizacje:

Konfederacja Związków Zawodowych w R. P. istniejąca od początku 1929 roku, kiedy nastąpiło scentralizowanie w niej związków gospodarczych, datujących się od 1928 roku, stawia sobie za cel wyzwolenie robotników z pod wpływu partij politycznych, wysuwając na pierwszy plan kwestję gospodarczą; dobro robotnika czyni zależnem od dobra Państwa.

Zjednoczenie Zawodowe „Praca” powstałe w 1926 roku po rozłamie w Zjednoczeniu Zawodowym Polskiem; stanowi ono luźną reprezentację Związków „Praca”. Weszła do nich najradykałniejsza część ówczesnego Z. Z. P. (lewica N. P. R.). Związki jej, liczebnie niezbyt silne, dzięki sięgającej czasów przedwojennych tradycji, jaką posiadają w Łodzi, wywierają tam niewątpliwie wpływy, do czego w znacznej mierze przyczynia się zręczne kierownictwo.

Centrala Zjednoczenia Zawodowego „Praca Polska” powstała w 1928 roku. Poszczególne związki przejawiały jednakże działalność już od 1925 roku. Rozwija działalność przedewszystkiem w zagłębiu dąbrowskiem. Do Z. Z. „Praca Polska” należą w charakterze t. zw. członków popierających inżynierowie i kierownicy fabryk, którzy, płacąc stosunkowo wysokie składki, uzależniają w ten sposób od siebie związki pod względem finansowym.

Zrzeszenie Wolnych Związków w Polsce (polska secesja z niemieckich wolnych związków), stosunkowo słabo rozwijało swoją działalność na Górnym Śląsku do końca 1928 roku. W tym czasie została rozwiązana przez władze administracyjne.

Zrzeszenie Wolnych Związków w Bydgoszczy (pozostałość niemieckich klasowych związków na Pomorzu) połączyło się ostatecznie w 1930 roku ze Związkiem Stowarzyszeń Zawodowych.

Na początku 1929 roku zostały zareje-

strowane t. zw. Klasowe Wolne Związki Zawodowe w Polsce, które jednak do roku 1930 włącznie nie rozwinęły swojej działalności; kilka z nich zostało rozwiązanych przez władze administracyjne, zanim rozpoczęły działalność.

Z pośród centrali robotniczych, które obejmują w roku 1930 związki pracowników państwowych i samorządowych, jak również pracowników umysłowych, wymienić należy: Związek Stowarzyszeń Zawodowych, Zjednoczenie Zawodowe Polskie i Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych, natomiast tylko pracowników państwowych i samorządowych — Generalna Federacja Pracy, a pracowników umysłowych — Zjednoczenie Zawodowe „Praca”. Pozostałe centrale robotnicze obejmują tylko związki robotnicze.

Rok 1930 był dla ruchu zawodowego polskiego okresem wyętej pracy organizacyjnej poszczególnych centrali związkowych, zmierzającej bądź do utrzymania stanu posiadania, bądź też do zwiększenia tegoż przy równoczesnej tendencji scalenia pokrewnych organizacji zawodowych.

Wysiłki zmierzające w kierunku zjednoczenia zostały częściowo zrealizowane przez Polską Konfederację Pracowników Umysłowych i Federację Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych. Obie te centrale połączyły się w połowie 1930 roku na warunkach autonomji, powołując do życia tymczasową radę naczelną P.K.P.U., która, prócz prowadzenia polityki tych dwóch organizacji, ma na celu zjednoczenie wszystkich związków pracowników umysłowych w jedną centralę.

Gospodarkę finansową oraz działalność wydawniczą większych centrali związkowych w tymże roku w porównaniu z latami poprzednimi przedstawiają tablice 2 i 3.

Tabl. 2. Większe centrale związków zawodowych
Centrales plus importantes des syndicats professionnels

Dochody i wydatki — Recettes et dépenses

W złotych — En zlotys

1925—1930

Wyszczególnienie	D o c h o d y — R e c e t t e s						Spécification
	1925	1926	1927	1928	1929	1930	
Ogółem	11 720 628	12 455 653	14 862 852	13 405 541	20 428 259	23 101 772	Total
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	3 560 364	3 982 702	5 078 644	5 926 513	7 904 417	5 903 776	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Zawodowe Polskie	1 624 264	1 577 883	1 860 253	1 251 635	1 623 665	5 180 615	Union syndicale polonaise
Związki chrześcijańskie	483 832	446 265	407 949	344 546	458 773	515 517	Syndicats chrétiens
Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych	—	—	.	70 632	694 215	1 138 908	Union centrale des syndicats professionnels
Generalna Federacja Pracy	—	—	.	.	84 989	217 390	Fédération générale du Travail
Centralna Organizacja Zw. Zawod. Pracowników Umysłowych	527 217	592 365	583 777	354 650	523 033	563 902	Organisation centrale des synd. profes. des trav. intellectuels
Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych	726 641	841 374	492 399	386 942	646 075	620 321	Confédération polonaise des trav. intellectuels
Federacja Związków Zawod. Pracowników Umysłowych	—	—	—	220 013	350 098	306 355	Fédération des synd. profes. des trav. intellectuels
Inne związki	4 798 310	5 015 064	6 439 830	4 850 610	8 142 994	8 654 988	Syndicats divers
(dok. — fin.)							

Wyszczególnienie	W y d a t k i — D é p e n s e s						Spécification
	1925	1926	1927	1928	1929	1930	
Ogółem	9 957 033	12 581 946	13 833 248	12 265 495	18 546 093	22 743 295	Total
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	2 813 892	3 801 994	4 726 509	5 445 912	6 318 532	6 331 932	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Zawodowe Polskie	1 666 981	1 607 412	1 853 040	1 151 888	1 297 779	5 041 537	Union syndicale polonaise
Związki chrześcijańskie	455 621	474 096	399 085	343 908	434 983	500 641	Syndicats chrétiens
Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych	—	—	.	64 546	676 193	1 085 855	Union centrale des syndicats professionnels
Generalna Federacja Pracy	—	—	.	.	82 340	218 565	Fédération générale du Travail
Centralna Organizacja Zw. Zawod. Pracowników Umysłowych	483 352	551 618	527 245	356 430	521 416	553 824	Organisation centrale des synd. profes. des trav. intellectuels
Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych	691 743	798 276	481 259	353 272	518 388	556 574	Confédération polonaise des trav. intellectuels
Federacja Związków Zawod. Pracowników Umysłowych	—	—	—	211 996	313 389	251 523	Fédération des synd. profes. des trav. intellectuels
Inne związki	3 845 444	5 348 550	5 846 110	4 337 543	8 383 073	8 202 844	Syndicats divers

Tabl. 3. Większe centrale związków zawodowych
Centrales plus importantes des syndicats professionnels

Prasa zawodowa — La presse professionnelle

1925—1930

Wyszczególnienie	1925			1926			1927			Spécification
	Pisma Périodiques	Zeszyty Fascicules	Nakład roczny Nombre annuel d'exemplaires	Pisma Périodiques	Zeszyty Fascicules	Nakład roczny Nombre annuel d'exemplaires	Pisma Périodiques	Zeszyty Fascicules	Nakład roczny Nombre annuel d'exemplaires	
Ogółem	88	966	9 077 640	100	1 119	10 467 345	95	1 274	14 957 483	Total
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	22	221	2 322 000	22	218	2 497 000	30	329	4 467 843	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Zawodowe Polskie	9	154	2 518 700	11	154	2 700 100	7	136	2 707 560	Union syndicale polonaise
Związki chrześcijańskie Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych	4	84	364 100	4	62	358 900	2	37	198 000	Syndicats chrétiens
Generalna Federacja Pracy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Union centrale des syndicats professionnels
Centralna Organizacja Zw. Zawod. Pracowników Umysłowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Fédération générale du Travail
Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych	11	132	231 550	11	114	203 270	10	75	138 650	Organisation centrale des synd. profes. des trav. intellectuels
Federacja Związków Zawod. Pracowników Umysłowych	—	—	—	—	—	—	7	100	1 013 050	Confédération polonaise des trav. intellectuels
Inne związki	42	375	3 641 290	52	571	4 708 075	39	597	6 432 880	Fédération des synd. profes. des trav. intellectuels
										Syndicats divers

(dok. — fin)

Wyszczególnienie	1928			1929			1930			Spécification
	Pisma Périodiques	Zeszyty Fascicules	Nakład roczny Nombre annuel d'exemplaires	Pisma Périodiques	Zeszyty Fascicules	Nakład roczny Nombre annuel d'exemplaires	Pisma Périodiques	Zeszyty Fascicules	Nakład roczny Nombre annuel d'exemplaires	
Ogółem	107	1 395	14 131 308	109	1 489	17 157 370	116	1 426	15 961 631	Total
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	37	442	6 007 914	28	367	5 676 200	23	263	3 944 500	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Zawodowe Polskie	6	113	1 126 100	8	119	1 226 200	8	149	4 057 260	Union syndicale polonaise
Związki chrześcijańskie Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych	4	75	379 350	6	120	526 340	5	74	317 300	Syndicats chrétiens
Generalna Federacja Pracy	2	32	174 500	3	58	873 000	6	69	1 109 000	Union centrale des syndicats professionnels
Centralna Organizacja Zw. Zawod. Pracowników Umysłowych	—	—	—	1	10	92 000	3	20	110 000	Fédération générale du Travail
Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych	8	74	145 100	11	106	268 600	10	109	318 300	Organisation centrale des synd. profes. des trav. intellectuels
Federacja Związków Zawod. Pracowników Umysłowych	4	39	491 700	6	34	59 000	6	30	64 950	Confédération polonaise des trav. intellectuels
Inne związki	42	585	5 717 344	42	630	8 311 180	51	673	5 933 296	Fédération des synd. profes. des trav. intellectuels
										Syndicats divers

Związki zawodowe robotnicze

Jak wynika z porównania danych statystycznych, ogólna zdolność płatnicza członków zrzeszonych w związkach robotniczych uległa w roku 1930 w porównaniu do roku

1929 nieznacznemu osłabieniu, natomiast w porównaniu do lat wcześniejszych osłabienie to występuje z większą jaskrawością. Przyczyną tego jest, w pierwszym rzędzie, niepomyślna konjunktura gospodarcza w kraju.

Tabl. 4. Liczba robotniczych związków zawodowych, oddziałów i członków według gałęzi pracy względnie zawodu*Nombre des syndicats ouvriers, des sections et des membres d'après les branches d'industrie ou la profession*

1925—1930

L. p.	Wyszczególnienie <i>Spécification</i>	Liczba członków płacących — <i>Nombre des membres payants</i>						Zmiany w r. 1929 w porówna- niu do r. 1928 w % <i>Change- ments sur- venus en 1929 en comparai- son de 1928 en p. c.</i>	1930	Zmiany w r. 1930 w porówna- niu do r. 1929 w % <i>Change- ments sur- venus en 1930 en comparai- son de 1929 en p. c.</i>	Zwią- zki <i>Syn- dicats</i>	Sekre- tariaty okręgo- we <i>Secré- tariats régio- naux</i>	Oddzia- ły <i>Sections locales</i>
		1925	1926	1927	1928	1929							
1—18	Ogółem—Total .	413732	367595	387702	417958	373182	— 10,7	386776	+ 3,6		162	241	3 932
1	Rolnictwo i leśnictwo . <i>Agriculture et sylviculture</i>	202593	158307	162273	146581	117432	— 19,9	85 052	— 27,6		4	49	1 122
2—12	Przemysł <i>Industrie</i>	165503	159733	177735	192027	180088	— 6,2	227999	+ 26,6		109	166	2 225
2	Górnictwo <i>Minière</i>	36 590	40 877	44 374	45 554	43 262	— 5,0	52 834	+ 22,1		9	23	526
3	Hutniczo-metalowy <i>Métallurgique</i>	20 637	22 732	31 478	45 175	39 071	— 13,5	52 492	+ 34,4		9	44	305
4	Chemiczny, mineral. i papierniczy . . . <i>Chimique, minér. et du papier</i>	15 479	15 885	15 873	7 118	5 725	— 19,6	15 544	+ 171,5		9	9	82
5	Włókienniczy . . . <i>Textile</i>	35 719	29 117	18 865	21 316	20 014	— 6,1	22 869	+ 14,3		13	18	99
6	Skórzany <i>Peaux et cuirs</i>	1 727	3 688	6 844	5 888	6 610	+ 12,3	4 775	— 27,8		4		125
7	Odzieżowy <i>Vêtement</i>	4 233	4 408	9 373	9 574	5 547	— 42,1	6 686	+ 20,5		8	2	200
8	Spożywczy <i>Alimentaire</i>	9 449	11 407	13 647	15 384	12 661	— 17,7	22 431	+ 77,2		15	14	201
9	Drzewny <i>Bois</i>	3 541	3 250	4 521	4 553	3 866	+ 15,1	11 962	+ 209,4		8	11	144
10	Budowlany <i>Bâtiment</i>	14 465	9 686	13 730	16 584	19 439	+ 17,2	16 397	— 15,6		13	18	259
11	Graficzny <i>Polygraphique</i>	4 532	4 093	4 979	5 959	5 216	+ 12,5	5 641	+ 8,1		6	15	38
12	Inne <i>Autres</i>	19 131	14 590	14 051	14 922	18 677	+ 25,2	16 368	— 12,4		15	12	246
13—17	Świadczenie usług . . . <i>Services</i>	41 898	43 005	40 708	44 989	46 164	+ 2,6	54 536	+ 18,1		31	21	360
13	Zakłady miejskie i użyteczności pu- blicznej <i>Etablissements muni- cipaux et d'utilité publique</i>	15 705	14 873	19 155	17 930	15 608	— 13,0	19 463	+ 24,7		10	10	150
14	Dozorcy domowi . . <i>Concierges</i>	17 371	17 004	10 602	12 303	17 561	+ 42,7	21 163	+ 20,5		7	4	105
15	Zakłady gastronomicz- ne i hotelowe <i>Restaurants et hôtels</i>	1 872	1 951	1 538	5 810	2 265	— 61,0	4 676	+ 106,4		5	5	66
16	Zakłady fryzjerskie <i>Salons de coiffure</i>	367	420	670	264	466		322	— 30,9		3	2	25
17	Slużba domowa . . . <i>Domestiques</i>	6 583	8 757	8 743	8 920	10 264	+ 15,1	8 912	— 13,2		6	—	14
18	Transport, handel i robot- nicy niewykwalifikowani <i>Transport, commerce, ou- vriers non-qualifiés, etc.</i>	3 738	6 550	6 986	34 361	29 498	— 14,2	19 189	— 34,9		18	5	225

a Brak danych od Centralnego Zw. Zaw. Pracowników Fryzjerskich w R. P. (Związku Stowarzyszeń Zawodowych), liczącego w roku 1928 około 300 członków płacących.

a Manque de données pour le Syndicat central des coiffeurs dans la Rép. Pol. (Union des Syndicats professionnels), comptant, en 1928, environ 300 membres payants.

Z zawartych w tablicy 4 danych, dotyczących stanu zorganizowania robotników w poszczególnych gałęziach pracy, wynika, że ogólna liczba członków płacących w roku 1930 zwiększyła się w porównaniu do roku 1929 o 11,8%, natomiast do roku 1928—tylko o 1,2%. Stan zorganizowania robotników w roku 1927 jest prawie identyczny ze stanem w roku 1930, gdy w roku 1926 był mniejszy o 5,2%, a w roku 1925—większy o 6,5%. Do

zwiększenia stanu zorganizowania w roku 1930 przyczyniły się w głównej mierze związki grupujące robotników zatrudnionych w przemyśle: górniczym, hutniczo-metalowym, chemicznym, mineralnym, papierniczym, spożywczym oraz drzewnym.

Celem lepszego zorientowania się w układzie sił w większych związkach zawodowych, została podana poniżej tablica 5.

Tabl. 5. Porównanie zmian stanu zorganizowania w większych robotniczych związkach zawodowych

Comparaison des changements d'organisation dans les syndicats ouvriers plus importants

1925—1930

Wyszczególnienie	Liczba członków płacących Nombre des membres payants						Spécification
	1925	1926	1927	1928	1929	1930	
Związek Stowarzyszeń Zawodowych							Union des syndicats professionnels
1. Zw. Zaw. Rob. Rolnych . .	50 012	56 956	56 819	39 724	34 120	23 244	1. Synd. profes. des ouv. agricoles
2. Centralny Zw. Górników . .	14 045	11 182	14 721	18 065	15 101	13 967	2. Synd. central des mineurs
Zw. Zaw. Rob. przemysłu:							Synd. profes. des ouv. de l'ind.:
3. Metalowego	7 663	7 319	12 453	17 133	14 592	8 176	3. métallurgique
4. Chemicznego	—	2 134	3 013	5 703	4 888	4 173	4. chimique
5. Włókienniczego	18 389	15 495	12 446	11 508	8 929	7 826	5. textile
6. Skórzanego	1 335	3 067	5 144	5 798	4 201	2 586	6. des peaux et cuirs
7. Odzieżowego	3 371	3 185	8 620	9 070	4 891	4 869	7. du vêtement
8. Spożywczego	3 963	4 330	6 426	7 909	4 629	3 383	8. alimentaire
9. Drzewnego	2 700	2 379	3 369	4 226	2 514	1 973	9. du bois
10. Zw. Zaw. Rob. Budowlanych	2 992	2 650	4 991	5 326	5 558	5 005	10. du bâtiment
11. Zw. Zaw. Drukarzy i pokrewnych zawodów	3 878	3 354	3 551	4 264	4 687	4 535	11. Synd. profes. des imprimeurs et des prof. similaires
12. Zw. Zaw. Prac. Instytucji Użyteczności Publicznej . .	12 935	12 509	14 595	17 930	12 997	10 977	12. Synd. profes. des trav. d'institutions d'utilité publique
Zjednoczenie Zawodowe Polskie							Union syndicale polonaise
1. Zw. Rob. Rolnych i Leśnych	140 030	83 764	89 570	72 204	72 005	41 733	1. Synd. des ouv. agric. et forestiers
2. " Górników	21 675	23 384	22 431	20 995	19 292	19 941	2. Synd. des mineurs
3. " Metalowców, Hutników i pokrewnych zawodów . .	5 827	5 780	7 922	15 083	11 320	10 694	3. Synd. des métallurgistes
4. Zw. Pracowników Budowlan.	7 771	4 287	5 668	7 073	6 073	3 470	4. " des trav. du bâtiment
5. Zw. Robotników i Rzemieśln.	11 158	7 431	7 546	7 896	8 612	6 627	5. " des ouv. et des artisans
Chrześcijańskie Zjedn. Zawodowe							Union syndicale chrétienne
1. Chrześc. Zw. Zaw. Rob. Roln.	11 900	17 078	15 152	16 447	11 184	9 198	1. Synd. profes. chrét. des ouv. agric.
2. Chrześc. Zw. Zaw. Metal. . .	2 292	3 739	4 017	—	—	6 039	2. " " " des métallurg.
3. Zw. Zaw. Rob. Przem. Włókn.	15 420	11 253	3 208	3 758	4 743	4 650	3. " " des ouv. de l'ind. textile
4. Chrześc. Zw. Zaw. Służby Dom.	3 000	5 644	—	5 988	7 828	7 514	4. " " chrét. de domestiques
5. Zw. Zaw. Dozorców Domow.	—	4 631	3 115	4 804	7 581	8 146	5. " " des concierges
Centralne Zrzeszenie Kl. Zw. Zaw.							Union centrale des syndicats profession.
1. Zw. Zaw. Rob. Rolnych i Leśnych	—	—	—	—	—	10 877	1. Synd. prof. des ouv. agricoles et forestiers
2. Centralny Zw. Zaw. Metalow.	—	—	—	3 400	5 429	3 741	2. Synd. prof. central des mineurs
3. Centralny Zw. Zaw. Rob. Budowlanych	—	—	—	2 118	4 232	4 848	3. l'ind. du "bâtiment" " ouv. de
4. Zw. Zaw. Dozorców Domo- wych i Służby Domowej . .	—	—	4 794	6 790	8 698	11 640	4. Synd. prof. des concierges et des domestiques
Generalna Federacja Pracy							Fédération générale du Travail
Federacja Pracy przemysłu:							Fédération du Trav. de l'ind.:
1. Metalowego	—	—	—	—	—	13 272	1. métallurgique
2. Chemicznego	—	—	—	—	—	3 221	2. chimique
3. Tytoniowego	—	—	—	—	—	4 778	3. du tabac
4. Drzewnego	—	—	—	—	—	3 778	4. du bois

Tabl. 6. Liczba płacących członków robotniczych związków zawodowych według centrali*Nombre des membres payants des syndicats ouvriers d'après les centrales*

1925—1930

Wyszczególnienie <i>Spécification</i>	Liczba członków płacących — <i>Nombre des membres payants</i>								Związki <i>Syndicats</i>	Sekretariaty okre- gowe <i>Secrétariats régio- naux</i>	Od- działy <i>Sections locales</i>		
	1925	1926	1927	1928	1929	Zmiany % a <i>Chan- ge- ments en p.c.a</i>	1930	Zmiany % a <i>Chan- ge- ments en p.c.a</i>					
										1	9	3	0
Ogółem — <i>Total</i> . .	413 732	367 595	387 702	417 958	373 182	— 10,7	386 776	+ 3,6	162	241	3	932	
Związek Stowarzyszeń Zawodowych <i>Union des syndicats professionnels</i>	147 145	143 962	158 724	172 009	128 338	— 25,4	108 681	— 15,3	24	69	1	289	
Zjednoczenie Zawodo- we Polskie <i>Union syndicale polonaise</i>	187 145	125 046	134 487	123 408	122 103	— 1,1	86 521	— 29,1	11	86	1	598	
Chrześcijańskie Zjedno- czenie Zawodowe . . . <i>Union syndicale chré- tienne</i>	52 315	65 212	55 153	59 616	58 566	— 1,8	44 776	— 23,5	10	11		269	
Centralne Zrzeszenie Klasowych Zw. Zaw. . <i>Union centrale des syn- dicats professionnels</i>	—	—	.	16 380	24 821	+ 51,5	51 250	+ 106,5	20	12		211	
Generalna Federacja Pracy <i>Fédération générale du Travail</i>	—	—	.	.	4 196	.	34 760	+ 728,4	10	15		139	
Konfederacja Związków Zawodowych <i>Confédération des syn- dicats profes.</i>	—	—	—	—	.	.	33 072	.	15	—		154	
Zjednoczenie Zawodowe „Praca” <i>Union syndicale „Praca” (Travail)</i>	—	.	.	8 274	4 260	— 48,5	4 296	+ 0,8	4	10		27	
Zjednoczenie Zawodowe „Praca Polska” <i>Union syndicale „Praca Polska” (Travail pol.)</i>	1 563	1 717	3 794	10 951	8 844	— 19,2	1 929	— 78,2	10	17		52	
Inne związki <i>Syndicats divers</i>	25 564	31 658	35 544	27 320	22 054	— 19,3	21 491	— 2,6	58	21		193	

a W porównaniu z rokiem poprzednim — a En comparaison avec l'année précédente.

Zestawienie dochodów i wydatków w organizacjach robotniczych wykazuje, że stan finansowy związków w roku 1930 uległ znacznemu pogorszeniu: dochody zmniejszyły się w porównaniu do roku 1929 o 12,9%, natomiast suma wydatków zwiększyła się o 8,2%, powodując przerost tej ostatniej nad sumą dochodów o 1,6%.

Z pośród centrali robotniczych w roku 1930 najbardziej harmonijną równowagę finansową zachowało Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe; reszta centrali zamknęła swoje księgi kasowe za okres 1930 roku z deficytem.

Tabl. 7. Dochody robotniczych związków zawodowych według centrali*Recettes des syndicats ouvriers d'après les centrales*W złotych — *En zlotys*

1925—1930

Wyszczególnienie <i>Spécification</i>	1925	1926	1927	1928	1929	Zmiany % a <i>Change- ments en p. c. a</i>	1930	Zmiany % a <i>Change- ments en p. c. a</i>
Ogółem — Total	4 148 224	3 820 121	4 883 683	5 921 096	6 951 793	+ 17,4	6 053 014	— 12,9
Zw. Stowarzyszeń Zawodow. <i>Union des synd. profession.</i>	1 756 849	1 870 367	2 631 549	3 477 217	3 568 804	+ 2,6	2 458 391	— 31,1
Zjednoczenie Zawod. Polskie <i>Union syndicale polonaise</i>	1 006 852	828 942	1 035 328	1 198 327	1 537 451	+ 28,3	1 278 703	— 16,8
Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe <i>Union syndicale chrétienne</i>	423 878	445 238	389 626	339 421	430 365	+ 26,8	515 517	+ 19,8
Centralne Zrzeszenie Klaso- wych Zw. Zawodowych . <i>Union centrale des synd. profes.</i>	—	—	.	70 632	240 646	+240,7	569 038	+136,5
Generalna Federacja Pracy . <i>Fédération générale du Travail</i>	—	—	.	.	84 989	.	198 077	+133,1
Konfederacja Zw. Zawodowych <i>Confédération des synd. profes.</i>	—	—	—	—	.	.	99 870	.
Zjednoczenie Zawod. „Praca” <i>Union synd. „Praca” (Travail)</i>	—	.	.	75 539	27 123	— 64,1	28 245	+ 4,1
Zjednoczenie Zawodowe „Praca Polska” <i>Union syndicale „Praca Pol- ska” (Travail polonais)</i>	1 195	6 171	17 570	88 121	30 075	— 65,9	26 356	— 12,4
Inne związki— <i>Syndicats divers</i>	959 450	669 403	809 610	671 839	1 032 340	+ 53,7	878 817	— 14,9

a W porównaniu z rokiem poprzednim — a En comparaison avec l'année précédente.

Tabl. 8. Wydatki robotniczych związków zawodowych według centrali*Dépenses des syndicats ouvriers d'après les centrales*W złotych — *En zlotys*

1925—1930

Wyszczególnienie <i>Spécification</i>	1925	1926	1927	1928	1929	Zmiany % a <i>Change- ments en p. c. a</i>	1930	Zmiany % a <i>Change- ments en p. c. a</i>
Ogółem — Total	3 951 606	3 708 577	4 513 521	5 453 895	5 680 363	+ 4,2	6 147 387	+ 8,2
Związek Stowarzyszeń Zawodow. <i>Union des syndicats professionnels</i>	1 600 612	1 743 977	2 288 417	3 162 526	2 695 691	— 14,8	2 668 940	— 1,0
Zjednoczenie Zawodowe Polskie . <i>Union syndicale polonaise</i>	1 109 667	832 653	1 029 927	1 112 844	1 249 668	+ 12,3	1 147 092	— 8,2
Chrześcijańskie Zjednoczenie Zaw. <i>Union syndicale chrétienne</i>	398 360	472 002	383 411	339 091	420 850	+ 24,1	500 641	+ 19,0
Centralne Zrzeszenie Klas. Zw. Zaw. <i>Union centrale des syndicats profes.</i>	—	—	.	64 546	227 025	+251,7	541 298	+138,4
Generalna Federacja Pracy <i>Fédération générale du Travail</i>	—	—	.	.	82 340	.	205 212	+149,2
Konfederacja Związków Zawodow. <i>Confédération des syndicats profes.</i>	—	—	—	—	.	.	103 979	.
Zjednoczenie Zawodowe „Praca” . <i>Union syndicale „Praca” (Travail)</i>	—	.	.	75 842	24 555	— 67,6	26 056	+ 6,1
Zjednoczenie Zaw. „Praca Polska” <i>Union syndicale „Praca Polska” (Travail polonais)</i>	1 479	6 170	17 504	84 745	29 879	— 64,7	31 995	+ 7,1
Inne związki— <i>Syndicats divers</i>	841 488	653 775	794 262	614 301	950 355	+ 54,7	922 174	— 3,0

a W porównaniu z rokiem poprzednim — En comparaison avec l'année précédente.

Tabl. 9. Wysokość przeciętna członkowskiej wkładki miesięcznej w robotniczych związkach zawodowych*Cotisations mensuelles moyennes dans les syndicats ouvriers*W groszach — *En grosz polonais*

1929—1930

Wyszczególnienie	Związki — Syndicats														Spécification
	robot. rolnych des ouvriers agricoles		gorników des mineurs		metalowców des métallurgistes		rob. chemiczn. des ouvriers de l'ind. chimique		rob. przem. włókienniczego des ouvriers de l'ind. textile		rob. budowl. des ouvriers du bâtiment		drukarzy imprimeurs		
	1929	1930	1929	1930	1929	1930	1929	1930	1929	1930	1929	1930	1929	1930	
I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	120	157	175	129	224	194	160	91	168	143	306	193	640	1050	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Zawodowe Polskie . . .	93	89	112	157	190	202	—	—	130	99	397	159	—	—	Union syndicale polonaise
Chrześcijańsk. Zjednoczenie Zawod. .	55	44	120	98	150	116	150	125	50	63	150	150	—	—	Union syndicale chrétienne
Centralne Zrzeszenie Klas. Zw. Zaw. Generalna Federacja Pracy	.	109	.	102	260	191	.	111	140	112	225	82	—	—	Union centrale des syndicats profession. Fédération générale du Travail
Konfederacja Związków Zawodowych	—	—	.	60	.	42	.	37	.	32	.	41	.	83	Confédération des syndicats profession.
Zjednoczenie Zawodowe „Praca“ . . .	89	.	—	—	—	—	—	—	50	50	125	74	—	—	Union syndicale „Praca“ (Travail)
Zjednoczenie Zawodowe „Praca Polska“	—	—	40	40	40	40	40	40	.	50	40	40	—	—	Union syndicale „Praca Polska“ (Travail polonais)

Tabl. 10. Dochody i wydatki roczne na 1 członka w większych robotniczych związkach zawodowych*Recettes et dépenses annuelles par membre dans les syndicats ouvriers plus importants*W złotych — *En zlotys*

1925—1930

Wyszczególnienie	Dochody — Recettes						Wydatki — Dépenses						Spécification
	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1925	1926	1927	1928	1929	1930	
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	9,96	13,0	16,65	15,03	39,30	22,62	9,08	12,11	14,48	13,67	31,42	24,56	Union des syndicats professionnels
Zw. Zaw. Rob. Rolnych	8,73	11,22	13,59	22,69	16,92	16,38	8,35	9,71	12,85	22,39	17,26	16,25	Synd. profes. des ouvriers agricoles
Centralny Związek Górników	22,29	16,52	17,93	14,13	45,32	16,30	20,64	16,22	18,10	13,79	44,45	16,39	Synd. central des mineurs
Zw. Zaw. Rob. Przem. Metalowego	17,87	24,37	22,29	25,24	44,56	30,38	17,39	22,67	18,43	18,96	27,29	35,01	Synd. prof. des ouv. de l'ind. métallurg
Zw. Zaw. Rob. Przem. Chemicznego	—	.	11,26	11,34	17,29	13,60	—	.	10,80	11,17	17,11	13,16	Synd. prof. des ouv. de l'ind. chimique
Zw. Zaw. Rob. Przem. Włókienniczego	5,93	6,59	19,38	24,01	45,53	22,78	5,93	6,29	16,69	24,00	24,27	26,25	Synd. prof. des ouv. de l'ind. textile
Zw. Zaw. Rob. Przem. Budowlanego	12,05	14,43	13,79	25,92	34,86	22,79	11,28	13,36	13,02	14,98	24,68	28,75	Synd. prof. des ouv. d. l'ind. du bâtiment
Zw. Zaw. Drukarzy Zw. Prac. Instytucyj Użyteczności Publicznej	51,70	52,78	113,62	109,60	172,76	105,66	43,88	61,14	47,76	86,89	97,93	132,04	Synd. prof. d. imprim. et de prof. simil.
Zjednoczenie Zawodowe Polskie	5,25	6,62	7,70	9,71	12,59	14,78	5,78	6,66	7,65	9,02	10,23	13,26	Synd. profes. des trav. d'institutions d'utilité publique
Zw. Rob. Rolnych i Leśnych	3,27	4,89	5,63	7,20	8,15	10,97	3,13	5,05	5,76	7,13	7,65	11,42	Synd. d. ouv. agricoles et forestiers
Zw. Górników	6,91	6,41	8,47	10,03	12,41	16,13	13,78	5,87	8,67	9,21	10,03	10,01	Synd. des mineurs

Tabl. 10. Dochody i wydatki roczne na 1 członka w większych robotniczych związkach zawodowych (dok.)

Recettes et dépenses annuelles par membre dans les syndicats ouvriers plus importants (fin)
W złotych — En zlotys

1925—1930

Wyszczególnienie	Dochody — Recettes						Wydatki — Dépenses						Spécification
	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1925	1926	1927	1928	1929	1930	
Zw. Metalowców, Hutników i pokrew. zawod. . .	15,92	17,41	16,14	12,83	27,59	22,62	17,32	17,06	13,84	9,64	14,45	18,88	Synd. des métallurgistes
Zw. Prac. Budowlanych	12,09	12,18	15,72	19,50	21,66	18,70	11,94	12,36	15,29	18,91	20,51	20,35	Synd. des trav. du bâtiment
Zw. Robotników i Rzemieślników . .	11,36	14,96	14,67	17,14	19,61	19,51	11,77	15,43	14,59	15,65	18,14	20,62	Synd. des ouvriers et des artisans
Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe				5,69	7,35	11,51				5,69	7,19	11,18	Union syndicale chrétienne
Chrześcijański Zw. Zaw. Rob. Rolnych		6,30	6,46	5,17	6,25	4,49		6,36	6,47	5,20	6,27	4,98	Synd. prof. chrétien des ouv. agricoles
Chrześcijański Zw. Zaw. Metalowców						11,84						10,68	Synd. prof. chrétien des métallurgistes
Zw. Zaw. Rob. Przem. Włóknistego		0,33	0,25	0,25	20,59	6,25		0,35	0,22	0,22	20,49	1,79	Synd. prof. des ouv. de l'ind. textile
Centralne Zrzeszenie Klasowych Zw. Zaw.				4,31	19,07	11,10				3,94	18,57	10,56	Union centrale des synd. professionnels
Zw. Zaw. Rob. Rolnych i Leśnych . .						10,87						9,41	Synd. prof. des ouv. agric. et forestiers
Centralny Zw. Zaw. Metalowców				6,88	22,59	19,69				5,74	21,89	20,18	Synd. prof. central des mineurs
Centralny Zw. Zaw. Rob. Budowlanych				5,27	7,84	8,28				5,07	7,40	6,48	Synd. prof. central des ouv. de l'ind. du bâtiment
Generalna Federacja Pracy					20,25	5,70					19,62	5,90	Fédération générale du Travail
Federacja Pracy Przem. Metalowego						3,25						3,23	Fédération du Trav. de l'ind. métallurg.
Federacja Pracy Przem. Chemiczn.						2,75						2,99	Fédération du Trav. de l'ind. chimique
Federacja Pracy Przem. Drzewnego						2,71						3,03	Fédération du Trav. de l'ind. du bois

Tabl. 11. Podział wydatków większych robotniczych związków zawodowych

Répartition des dépenses des syndicats ouvriers plus importants

1929—1930

Nazwa związku	Rok	Liczba członków	Wydatki — Dépenses								Dénomination
			Ogółem w złotych	W odsetkach — En p. c.							
				Zapomogi strajkowe	Inne zapomogi	Czasopisma	Cele kulturalno-oświatowe	Organizacyjno-administracyjne	Inne cele		
				Total en zlotys	Se-cours pour grévistes	Autres se-cours	Périodiques	Cours, conférences, bibliothèques	Dépenses d'administration	Autres buts	
Związki robotników rolnych	1929	117 432	1 205 390	.	.	.	.	.	.	Syndicats des ouvriers agricoles	
	1930	85 052	1 002 463	.	.	.	.	.	.		
Związek Z. S. Z. . .	1929	34 120	589 069	—	13,0	4,6	—	78,0	4,4	Syndicat de l'Union des synd. prof.	
	1930	23 244	377 760	—	6,2	4,2	0,1	88,9	0,6		
Związek Z. Z. P. . . .	1929	72 005	544 162	—	33,8	4,2	1,4	53,8	6,8	Syndicat de l'Union synd. polonaise	
	1930	41 733	476 548	—	33,0	4,5	3,7	50,8	8,0		
Związek chrześcijański	1929	11 184	70 130	—	22,2	1,5	5,8	25,1	45,4	Syndicat chrétien	
	1930	9 198	45 769	—	23,0	2,1	3,3	32,3	39,3		
Związek C. Z. K. Z. Z. .	1929	.	.	.	.	.	.	.	.	Syndicat de l'Union centrale des synd. prof.	
	1930	10 877	102 386	—	8,6	—	5,3	57,4	28,7		

Tabl. 11. Podział wydatków większych robotniczych związków zawodowych (dok.)*Répartition des dépenses des syndicats ouvriers plus importants (fin)*

1929—1930

Nazwa związku	Rok	Liczba człon- ków	Wydatki — Dépenses							Dénomination
			Ogółem w złotych	W odsetkach — En p. c.						
				Zapo- mogi straj- kowe	Inne zapo- mogi	Czaso- pisma	Cele kultu- ralno- oświa- towe	Organi- zacyj- no-ad- mini- stracyj- ne	Inne cele	
Année	Nombre des mem- bres	Total en zlotys	Se- cours pour grévi- stes	Autres se- cours	Pé- rio- di- ques	Cours, confé- rences, biblio- thèques	Dépenses d'admi- nistrati- on	Autres buts		
Związki górników	1929	43 262	667 266	.	.	.	.	.	Syndicats mineurs	
	1930	52 834	802 926	.	.	.	.	.		
Związek Z. S. Z. . . .	1929	15 101	272 683	—	5,6	6,6	3,5	71,4	12,9	Synd. de l'Union des
	1930	13 967	228 887	—	4,2	7,2	—	83,8	4,8	synd. prof.
Związek Z. Z. P. . . .	1929	19 292	193 593	—	12,4	7,3	6,4	52,1	21,8	Synd. de l'Union syn-
	1930	19 941	199 520	—	52,0	6,9	5,6	35,1	0,4	dicale polonaise
Związek chrześcijański	1929	.	.	.	.	.	.	.	.	Syndicat chrétien
	1930	4 072	33 500	—	20,9	—	11,9	61,2	6,0	
Związki robotników prze- mysłu metalowego . . .	1929	39 071	955 540	.	.	.	.	.	Syndicats des métallur-	
	1930	52 492	995 393	.	.	.	.	.	gistes	
Związek Z. S. Z. . . .	1929	14 592	398 256	7,6	10,0	6,9	1,8	50,1	23,6	Synd. de l'Union des
	1930	8 176	286 268	0,8	17,5	6,4	1,6	67,0	6,7	synd. prof.
Związek Z. Z. P. . . .	1929	11 320	163 542	—	24,2	5,8	0,1	45,3	24,6	Synd. de l'Union syn-
	1930	10 694	201 919	—	38,9	4,7	4,3	35,6	16,5	dicale polonaise
Związek chrześcijański	1929	.	.	.	.	.	.	.	.	Syndicat chrétien
	1930	6 039	64 500	—	11,2	—	5,4	60,2	23,2	
Związek C. Z. K. Z. Z. .	1929	5 429	118 817	—	3,5	8,1	—	88,4	—	Synd. de l'Union centr.
	1930	3 741	75 483	—	16,3	16,1	5,8	61,8	—	des synd. prof.
Związki robotników prze- mysłu włókienniczego . .	1929	20 014	358 082	.	.	.	.	.	Syndicats des ouvriers	
	1930	22 869	307 908	.	.	.	.	.	textiles	
Związek Z. S. Z. . . .	1929	8 929	216 669	5,7	0,7	7,2	—	86,4	—	Synd. de l'Union des
	1930	7 826	205 461	6,1	26,5	—	—	57,1	10,3	synd. prof.
Związek chrześcijański	1929	4 743	97 190	99,0	0,1	—	0,3	0,6	—	Syndicat chrétien
	1930	4 650	8 330	—	—	—	20,3	79,7	—	
Związek C. Z. K. Z. Z. .	1929	988	13 850	—	—	—	—	100,0	—	Synd. de l'Union centr.
	1930	2 301	25 380	—	24,1	—	12,9	63,0	—	des synd. prof.
Związki robotników budo- wanych	1929	19 439	355 010	.	.	.	.	.	Syndicats des ouvriers	
	1930	16 397	217 779	.	.	.	.	.	du bâtiment	
Związek Z. S. Z. . . .	1929	5 558	137 150	1,6	2,7	5,8	2,5	64,5	22,9	Synd. de l'Union des
	1930	5 005	143 876	0,4	3,6	5,0	1,4	56,5	33,1	synd. prof.
Związek Z. Z. P. . . .	1929	6 073	124 545	0,7	14,9	4,7	1,8	59,1	18,8	Synd. de l'Union syn-
	1930	3 470	70 610	—	36,2	3,8	0,7	52,0	7,3	dicale polonaise
Związek C. Z. K. Z. Z. .	1929	4 232	31 303	—	1,1	—	—	98,9	—	Synd. de l'Union centr.
	1930	4 848	31 428	—	11,7	—	7,8	70,1	10,4	des synd. prof.
Związki drukarzy . . .	1929	5 216	539 345	.	.	.	.	.	Syndicats des imprimeurs	
	1930	5 641	704 771	.	.	.	.	.		
Związek Z. S. Z. . . .	1929	4 687	459 018	7,7	65,4	3,6	—	23,3	—	Synd. de l'Union des
	1930	4 535	598 804	4,5	64,5	2,9	0,4	27,7	—	synd. prof.
Związki prac. miejskich i użyteczności publicznej	1929	15 608	136 408	.	.	.	.	.	Synd. des ouv. municip. et	
	1930	19 463	568 330	.	.	.	.	.	des établis. d'utilité publ.	
Związek Z. S. Z. . . .	1929	12 977	100 315	—	0,2	10,7	—	84,5	4,6	Synd. de l'Union des
	1930	10 977	445 938	—	5,8	0,5	4,0	70,1	19,6	synd. prof.
Związek Z. Z. P. . . .	1929	1 162	14 618	—	0,4	4,2	5,3	87,4	2,7	Synd. de l'Union syn-
	1930	1 050	34 507	—	13,4	1,0	7,7	26,3	51,6	dicale polonaise
Związek C. Z. K. Z. Z. .	1929	1 036	11 499	—	0,9	26,4	—	72,7	—	Synd. de l'Union centr.
	1930	2 019	35 290	—	16,5	—	13,7	64,0	5,8	des synd. prof.

Tabl. 12. Prasa większych robotniczych

La presse professionnelle des syndicats

Grupy zawodowe Tytuły czasopism	Nazwa związku zawodowego	Miejsce wydaw- nictwa <i>Lieu d'édition</i>	1925		1926		1927	
			Zę- szy- tów	Nakład roczny	Zę- szy- tów	Nakład roczny	Zę- szy- tów	Nakład roczny
			Fas- ciu- les	Nombre annuel d'exem- plaires	Fas- ciu- les	Nombre annuel d'exem- plaires	Fas- ciu- les	Nombre annuel d'exem- plaires
Ogółem			420	2 872 800	423	2 979 600	611	4 798 140
Rołnictwo i leśnictwo			89	1 128 400	81	1 359 600	78	2 114 000
w tem:								
Chłopska Prawda	Zw. Zaw. Rob. Rolnych—Z. S. Z.	Warszawa	25	150 000	25	250 000	26	1 048 000
Przebudzenie . .	Zw. Zaw. Rob. Rolnych i Leśnych— Z. Z. P.	Poznań	52	972 400	52	1 107 600	52	1 066 000
Górnictwo			28	368 000	32	407 000	76	591 700
w tem:								
Górnik	Centralny Zw. Górników—Z. S. Z.	Katowice	16	80 000	20	123 000	12	165 700
Głos Górnika . .	Zw. Zaw. Górników—Z. Z. P. . . .	Katowice	12	288 000	12	284 000	12	216 000
Bergbauindu- striearbeiter— Zeitung	Niemiecki Zw. Górników	Król. Huta	.	.	.	.	52	210 000
Przemysł hutniczo- w tem: metalowy			27	197 000	18	146 500	78	503 240
Metalowiec i Me- tallarbeiter . .								
Wzajemna Pomoc	Zw. Zaw. Metalowców, Hutników i pokrew zawodów—Z. Z. P. . . .	Warszawa	9	77 000	4	46 000	14	250 700
Metallarbeiter— Zeitung	Niemiecki Zw. Metalowców	Król. Huta	12	120 000	12	100 500	12	120 460
Przemysł chemiczny			21	136 000	7	56 000	12	84 000
w tem:								
Robotnik Chemik	Centralny Zw. Rob. Przem. Che- micznego—Z. S. Z.	Kraków	—	—	—	—	12	84 000
Przemysł włókienniczy			3	24 000	—	—	37	202 000
Włóknarz								
Słowo Robotnicze	Zw. Zaw. Rob. i Rob. Przem. Włó- kienniczego—Z. S. Z.	Łódź	3	24 000	—	—	1	10 000
Przemysł spożywczy			10	35 000	17	46 800	12	33 300
w tem:								
Głos Cukrownika	Zw. Zaw. Rob. Cukrowni—Z. S. Z.	Warszawa	2	5 000	2	4 000	—	—
Głos Tytoniowca	Zw. Zaw. Rob. i Rob. Przem. Tytoniowego—Z. S. Z.	Warszawa	—	—	11	18 800	12	33 300
Przemysł drzewny			5	17 500	10	32 000	12	60 000
w tem:								
Robotnik Drzewny	Zw. Zaw. Rob. Przem. Drzewnego— Z. S. Z.	Kraków	5	17 500	10	32 000	12	60 000
Przemysł budowlany			35	132 000	24	110 400	24	131 400
Związkowiec								
Polski	Zaw.—Z. Z. P.	Katowice	23	96 000	12	72 000	12	84 000
Robotnik Budo- wlany	Centralny Zw. Rob. Budowlanych— Z. S. Z.	Kraków	12	36 000	12	38 400	12	47 400
Przemysł graficzny			47	149 800	60	151 400	26	123 000
w tem:								
Wiadomości Gra- ficzne	Zw. Zaw. Drukarzy i pokrewnych zawodów Z. S. Z.	Warszawa	24	120 000	24	114 000	24	120 000
Zakłady miejskie i przedsiębiorstwa użyteczności publ.			14	157 000	18	192 000	12	216 000
w tem:								
Pracownik Użyteczności Publicznej . . .	Zw. Prac. Komunalnych i Inst. Użyteczn. Publ.—Z. S. Z. . . .	Warszawa	12	153 000	12	180 000	12	216 000

związków zawodowych

ouvriers plus importants

1925—1930

1928		1929		1930		Rok wydaw- nictwa <i>Année d'édition</i>	Groupes professionnels Noms des périodiques	Dénomination du syndicat
Zę- szy- tów	Nakład roczny	Zę- szy- tów	Nakład roczny	Zę- szy- tów	Nakład roczny			
Fas- ciu- les	Nombre annuel d'exem- plaires	Fas- ciu- les	Nombre annuel d'exem- plaires	Fas- ciu- les	Nombre annuel d'exem- plaires			
701	5 769 044	726	5 952 720	624	4 728 306		Total	
81	1 301 600	76	1 214 000	76	834 660		Agriculture et sylvi- culture	
29	870 000	24	720 000	24	360 000	11	Chłopska Prawda	Synd. prof. des ouvriers agricoles
52	431 600	52	494 000	52	474 660	11	Przebudzenie . .	Synd. prof. des ouvriers agricoles et forestiers
76	698 000	88	972 000	98	1 013 746		Mines	
12	216 000	24	480 000	24	410 000	25	Górnik	Synd. central des mineurs
12	252 000	12	240 000	12	262 000	28	Głos Górnika . .	Synd. prof. des mineurs
52	230 000	52	252 000	52	249 746	42	Bergbauindu- striearbeiter— Zeitung	Synd. allemand des mineurs
76	835 980	76	813 000	86	502 500		Industrie métallur- gique	
12	525 800	12	444 000	12	137 900	12	Metalowiec i Me- tallarbeiter . .	Synd. prof. des ouv. de l'ind. métallurgique
12	156 000	12	174 000	12	174 600	26	Wzajemna Pomoc Metallarbeiter— Zeitung	Synd. prof. des métallurgistes et des prof. similaires
52	154 180	52	195 000	52	130 000	75		Synd. allemand des métallurgistes
12	88 200	12	99 000	9	46 500		Industrie chimique	
12	88 200	12	99 000	9	46 500	4	Robotnik Chemik	Synd. central des ouvriers de l'in- dustrie chimique
64	485 140	64	495 140	1	15 000		Industrie textile	
12	156 000	12	166 000	1	15 000	9	Włóknarz	Synd. prof. des ouvriers et ouvriè- res de l'ind. textile
52	329 140	52	329 140	—	—	3	Słowo Robotnicze	Synd. prof. des ouvriers de l'in- dustrie textile
23	77 700	32	102 600	31	194 100		Industrie de l'ali- mentation	
11	23 000	10	20 000	7	17 500	7	Głos Cukrownika	Synd. prof. des ouvriers dessucreries
12	54 700	12	72 600	13	76 600	5	Głos Tytoniowca	Synd. prof. des ouvriers et ouvrières de l'industrie du tabac
20	108 600	20	126 000	5	11 000		Industrie du bois	
12	96 600	12	114 000	3	9 000	9	Robotnik Drzewny	Synd. prof. des ouvriers de l'in- dustrie du bois
24	175 000	24	206 000	23	166 500		Industr. du bâtiment	
12	84 000	12	84 000	11	66 000	21	Związkowiec Polski	Synd. prof. des trav. du bâtiment et des prof. similaires
12	91 000	12	122 000	12	100 500	9	Robotnik Budo- wlany	Synd. central des ouvriers de l'in- dustrie du bâtiment
31	129 000	44	160 400	55	159 000		Ind. polygraphique	
24	120 000	24	140 000	24	132 000	22	Wiadomości Gra- ficzne	Synd. prof. des imprimeurs et des prof. similaires
12	232 000	9	117 000	3	39 000		Etabliss. municipaux et entreprises d'utilité publique	
12	232 000	9	117 000	3	39 000	7	Pracownik Użyteczności Publicznej . . .	Synd. des travailleurs d'institutions d'utilité publique

Tabl. 12. Prasa większych robotniczych
La presse professionnelle des syndicats

Grupy zawodowe Tytuły czasopism	Nazwa związku zawodowego	Miejsce wydaw- nictwa <i>Lieu d'édition</i>	1925		1926		1927	
			Ze- szy- tów <i>Fas- ci- cles</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exem- plaires</i>	Ze- szy- tów <i>Fas- ci- cles</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exem- plaires</i>	Ze- szy- tów <i>Fas- ci- cles</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exem- plaires</i>
Dozór domów . . . w tem: Dozorca Domowy	Zw. Zaw. Dozorców Domowych— Ch. Z. Z.	Warszawa	7	21 000	3	7 000	1	6 000
Dozorca Chrześci- jański	Zw. Zaw. Dozorców Domowych— Ch. Z. Z.	Warszawa	7	21 000	3	7 000	1	6 000
Dozorca	Zw. Zaw. Dozorców Domowych i Służby Dom.—C. Z. K. Z. Z. .	Warszawa	—	—	—	—	—	—
Usługi osobiste . . w tem: Pracownica Polska	Polski Zw. Zaw. Chrześc. Służby Domowej	Warszawa	56	164 000	37	107 500	12	47 000
Centrale związków zawodowych i zw. ro- botnicze pozostałych gałęzi przemysłu . w tem: Robotniczy Prze- gląd Gospodar- czy	Związek Stowarzyszeń Zawodo- wych	Warszawa	12	30 000	12	30 000	12	33 600
Młot i Pług . . .	Centralne Zrzeszenie Klasowych Zw. Zaw.	Warszawa	—	—	—	—	—	—
Świat Pracy . .	Konfederacja Związków Zawo- dowych	Warszawa	—	—	—	—	—	—
Sila	Związek Robotników i Rzemieślni- ków—Z. Z. P.	Poznań . .	12	80 000	12	125 000	12	156 000

Tabl. 13. Prasa robotniczych związków
La presse professionnelle d'après l'affiliation

Wyszczególnienie	1925			1926			1927		
	Pism Pé- rio- di- ques	Ze- szytów Fas- ci- cles	Nakład roczny Nombre annuel. d'exem- plaires	Pism Pé- rio- di- ques	Ze- szytów Fas- ci- cles	Nakład roczny Nombre annuel. d'exem- plaires	Pism Pé- rio- di- ques	Ze- szytów Fas- ci- cles	Nakład roczny Nombre annuel. d'exem- plaires
Ogółem	35	420	2 872 800	35	423	2 979 600	42	611	4 798 140
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	18	172	831 900	18	169	909 100	26	271	2 210 500
Zjednoczenie Zawodowe Polskie . .	7	118	1 562 400	8	117	1 703 900	5	100	1 642 460
Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawod.	4	84	364 100	3	38	106 600	2	37	198 000
Centralne Zrzeszenie Klasowych Zw. Zaw.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Generalna Federacja Pracy	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Konfederacja Związków Zawodowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pozostałe związki	6	46	114 400	6	99	260 000	9	203	747 180

Związki pracowników umysłowych

Z pośród wszystkich centrali związków pracowników umysłowych na naczelnym miejscu pod względem liczebności członków, będących pracownikami w zakładach i instytucjach prywatnych, tak—jak i w latach poprzednich, należy postawić Centralną Organizację Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych.

Centrala ta zwiększyła swój stan liczebny w roku 1930 w porównaniu z rokiem 1929 o 31,2%.

Liczba członków płacących Polskiej Konfederacji Pracowników Umysłowych, zorganizowanych w trzech związkach zależnych pracowników umysłowych zatrudnionych prywatnie, zmniejszyła się w roku 1930 w porównaniu do roku 1929 o 16,5%.

związków zawodowych (dok.)
ouvriers plus importants (fin)

1925—1930

1928		1929		1930		Rok wydawnic- twa <i>Année d'édition</i>	Groupes professionnels Noms des périodiques	Dénomination du syndicat
Ze- szy- tów <i>Fas- ci- cles</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exem- plaires</i>	Ze- szy- tów <i>Fas- ci- cles</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exem- plaires</i>	Ze- szy- tów <i>Fas- ci- cles</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exem- plaires</i>			
10	24 000	31	110 000	20	176 000		Surveillance des maisons	
4	12 000	11	38 000	12	48 000	3	dont: Dozorca Domowy	Synd. prof. des concierges
—	—	—	—	—	—	.	Dozorca Chrześci- jański	Synd. prof. des concierges
6	12 000	12	48 000	8	128 000	3	Dozorca	Synd. prof. des concierges et des domestiques
20	63 000	29	40 500	35	55 400		Services personnels	
12	36 000	12	36 000	13	36 500	24	dont: Pracownica Polska	Synd. prof. chrétien polonais des domestiques
252	1 550 824	221	1 497 080	182	1 514 900		Unions syndicales et syndicats divers	
12	37 200	12	27 600	12	26 400	7	dont: Robotniczy Prze- gląd Gospodar- czy	Union des syndicats professionnels
—	—	22	645 000	23	817 000	2	Młot i Pług . . .	Union centrale des syndicats pro- fessionnels
12	120 000	24	240 000	24	288 000	3	Świat Pracy . . .	Confédération des syndicats pro- fession.
12	168 000	12	180 000	12	156 000	26	Sila	Synd. des ouvriers et des artisans

zawodowych według centrali
aux centrales des syndicats ouvriers

1925—1930

1928			1929			1930			Spécification
Pism Pé- rio- di- ques	Ze- szytów Fas- ci- cles	Nakład roczny Nombre annuel. d'exem- plaires	Pism Pé- rio- di- ques	Ze- szytów Fas- ci- cles	Nakład roczny Nombre annuel. d'exem- plaires	Pism Pé- rio- di- ques	Ze- szytów Fas- ci- cles	Nakład roczny Nombre annuel. d'exem- plaires	
53	701	5 769 044	44	726	5 952 720	43	624	4 728 306	Total
32	372	3 469 950	21	259	2 702 600	18	178	1 421 000	Union des syndicats professionnels
5	100	1 091 600	7	107	1 184 200	6	101	1 135 260	Union syndicale polonaise
4	75	379 350	6	120	526 340	5	74	317 300	Union syndicale chrétienne
1	8	24 500	2	34	693 000	3	42	954 900	Union centrale des syndicats profes- sionnels
—	—	—	1	10	92 000	3	20	110 000	Fédération Générale du Travail
1	12	120 000	1	24	240 000	1	24	288 000	Confédération des syndicats profession.
10	134	683 644	6	172	514 580	7	185	501 846	Syndicats divers

Federacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych w roku 1930 zmniejszyła swój stan posiadania nieznacznie w porównaniu do roku 1929.

Z pośród wszystkich centrali robotniczych, skupiających w sobie związki pracowników umysłowych zatrudnionych prywatnie, tak

jak i w latach ubiegłych, największą liczbę członków posiadał w roku 1930 Związek Stowarzyszeń Zawodowych.

Zjednoczenie Zawodowe Polskie, Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych i Zjednoczenie Zawodowe „Praca” w roku 1930 posiadały po jednym związku pracowników umysłowych.

Tabl. 14. Liczba pracowników umysłowych zrzeszonych w związkach zawodowych według centrali*Nombre des travailleurs intellectuels syndiqués d'après l'affiliation aux centrales*

1925—1930

Wyszczególnienie	Liczba członków płacących — <i>Nombre des membres payants</i>								Zwią- ki Syndi- cats	Sekre- taria- ty okrę- gowe Secrétariats régionaux	Od- dzia- ły Sec- tions locales	Spécification
	1925	1926	1927	1928	1929	Zmiany ‰ a Change- ments en p. c. a	1930	Zmiany ‰ a Change- ments en p. c. a				
Ogółem	56 933	57 251	46 216	50 199	63 420	+ 26,3	66 742	+ 5,2	95	91	1 012	Total
Centrale robotni- cze	11 021	10 076	8 028	8 005	13 948	+ 74,2	8 940	- 35,9	6	3	125	Centrales ouvriè- res
w tem:												dont:
Związek Stowarzy- szeń Zawodowych	7 425	7 233	4 304	5 516	11 002	+ 99,5	5 574	- 49,3	3	—	55	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Za- wodowe Polskie .	1 094	2 029	2 157	2 489	2 401	+ 7,9	1 959	- 18,4	1	2	58	Union syndicale polonaise
Centralne Zrzesze- nie Klasowych Zw. Zaw.	—	—	—	—	233	—	1 092	+ 368,6	1	—	9	Union centrale des syndicats profes- sionnels
Centralna Organi- zacja Zw. Zaw. Prac. Umysł. . .	13 830	14 018	12 326	10 775	15 739	+ 46,1	20 643	+ 31,2	19	58	400	Organisation centr. d'essynd. prof. des trav. intellectuels
Polska Konfедера- cja Prac. Umysło- wych	5 127	4 559	2 625	2 316	3 977	+ 71,7	3 322	- 16,5	4	—	54	Confédération po- lonaise des trav. intellectuels
Federacja Zw. Zaw. Prac. Umys- łowych	—	—	—	9 607	10 739	+ 11,8	10 519	- 2,0	3	1	102	Fédération des synd. prof. des trav. intellectuels
Pozostałe związki	26 955	28 598	23 237	19 496	19 017	- 2,5	23 318	+ 22,6	63	29	331	Syndicats divers

a W porównaniu z rokiem poprzednim. a En comparaison avec l'année précédente.

Tabl. 15. Związki zawodowe pracowników umysłowych według gałęzi pracy
Syndicats professionnels des travailleurs intellectuels d'après les branches de profession

1925—1930

Gałąź pracy wzgl. zawód	1925	1926	1927	1928			1929			1930			Branche d'indus- trie ou profession
	Liczba członków <i>Nombre des membres</i>			Zwią- ki Syndi- cats	Człon- kowie Nom- bre des membres	Docho- dy w złotych Recettes en złotys	Zwią- ki Syndi- cats	Człon- kowie Nom- bre des membres	Docho- dy w złotych Recettes en złotys	Zwią- ki Syndi- cats	Człon- kowie Nom- bre des membres	Docho- dy w złotych Recettes en złotys	
Ogółem . .	56933	57251	46216	93	50199	1650689	92	63420	2441858	95	66742	2117770	Total
Rolnictwo . .	5 295	6 243	722	2	1 002	15 472	5	7 558	99 836	7	7 366	103 914	Agriculture
Przem. i handel	9 270	19 717	22 476	3	5 301	168 743	5	14 444	464 679	7	14 540	480 642	Ind. et commerce
Przemysł . .	12 721	2 435	1 208	3	1 169	40 789	3	2 057	143 838	6	2 603	193 464	Industrie
Handel . . .	5 537	6 631	4 732	13	11 972	269 171	9	4 359	76 568	11	9 824	84 302	Commerce
Technicy . .	4 368	2 422	2 157	6	882	47 417	9	2 342	69 512	10	2 686	61 437	Techniciens
Spółdzielnie .	1 079	782	—	1	1 968	21 136	2	2 665	27 013	2	1 877	32 083	S-tés coopératives
Farmaceuci .	1 163	1 103	1 189	2	502	64 216	3	1 511	55 571	1	1 639	46 610	Pharmaciens
Bankowość . .	5 094	3 384	3 045	4	2 336	36 169	4	2 297	45 374	2	4 100	34 890	Banques
Ubezpieczenia	5 189	6 037	3 114	5	1 145	18 485	6	3 075	71 193	6	5 177	80 697	Assurances
Administracja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Administration
domów . . .	664	381	691	2	358	12 596	2	253	9 479	1	18	390	des maisons
Służba zdrowia	759	1 147	1 603	9	1 605	49 526	6	6 816	125 143	8	2 806	56 006	Service de la santé
Nauczyciele	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Instituteurs des
szkół prywatn.	1 930	2 753	2 460	7	2 446	87 782	8	1 664	55 651	2	145	7 736	écoles privées
Literatura i	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Littérat. et jour-
dziennikarstwo	602	717	571	4	729	59 722	5	666	95 380	4	526	61 881	nalisme de presse
Teatr i muzyka	3 065	3 112	2 011	7	2 929	257 996	12	2 279	717 268	8	2 663	508 395	Théâtre et musique
Instytucje re- ligijne	32	32	61	1	34	813	1	14	320	1	12	406	Institutions reli- gieuses
Pozostałe . .	187	305	176	24	15 821	500 656	12	10 420	385 028	19	10 760	364 917	Divers

Stan finansowy organizacji zawodowych pracowników umysłowych w roku 1930 uległ pogorszeniu: ogólna suma dochodów zmniej-

szyła się w porównaniu do roku 1929 o 13,3%, a suma wydatków o 9,8%. Pogorszenie finansowe w mniejszym lub większym stopniu,

wykazują wszystkie niemal centralne ugrupowania związkowe prócz Centralnej Organizacji Związków Zawodowych Pracowni-

ków Umysłowych, w której suma dochodów wzrosła w roku 1930 w porównaniu do roku 1929 o 23,2%.

Tabl. 16. Podział wydatków większych związków zawodowych pracowników umysłowych
Repartition des dépenses des syndicats professionnels plus importants des travailleurs intellectuels

1930

Wyszczególnienie	Człon- ków pła- cących <i>Nombre des memb- res pa- yants</i>	Wydatki — <i>Dépenses</i>						Spécification
		Ogółem w zło- tych <i>Total en zlotys</i>	W odsetkach — <i>En p. c.</i>					
			Zapo- mogi <i>Allo- ca-tions</i>	Czaso- pisma <i>Pério- di- ques</i>	Cele kul- turalno- oświa- towe <i>Cours, bibliothé- ques etc.</i>	Organiza- cyjno- admini- stracyjne <i>Dépenses d'adminis- tration</i>	Inne cele <i>Aut- res but</i>	
I. Związek Stowarzyszeń Zawo- dowych	5 574	130 342	.	.	.	.	.	I. Union des syndicats profes- sionnels
Powszechny Zw. Zaw. Prac. Handlowych i Biurowych	2 825	6 933	18,3	6,2	—	74,9	0,6	Synd. prof. des employés de commerce et de bureau
Ogólno-Wolny Zw. Prac. Umysłowych (Alfa-Bund)	2 402	109 428	18,6	4,6	0,7	74,8	1,3	Synd. central. libres des trav. intellectuels (Alfa-Bund)
II. Zjedn. Zawodowe Polskie	1 959	57 678	.	.	.	.	.	II. Union syndicale polonaise
Zw. Prac. Umysłowych Przem. i Handlowych	1 959	57 678	4,8	9,9	2,0	65,6	17,7	Synd. des employés de bureau, de l'industriels et de comm.
III. Centralne Zrzeszenie Klaso- wych Zw. Zawodowych	1 092	4 872	.	.	.	.	.	III. Union centrale des syndi- cats professionnels
Centr. Zw. Zaw. Prac. Kas Chorych i Inst. Ubezp. Spo- łecznych	1 092	4 872	—	27,8	—	72,2	—	Synd. prof. central des caisses- maladie et des inst. d'assu- rances sociales
IV. Centralna Organizacja Zw. w tem: Zaw. Prac. Umysłowych	20 643	553 824	.	.	.	.	.	IV. Organisation centrale des dont: synd. prof. des trav. intel
Zw. Zaw. Leśników	5 356	69 718	3,7	16,5	0,5	78,6	0,7	Synd. prof. des trav. forestiers
Polski Zw. Prac. Przem. Cukrowniczego	1 245	138 977	37,2	4,6	0,5	57,7	—	" polonais des trav. des sucreries
Zw. Zaw. Prac. Handl., Przem. i Biurowych m. st. Warszawy	1 020	96 362	11,7	4,4	11,1	33,9	58,9	Synd. prof. des empl. de comm. d'ind. et de bureau de Varsovie
Związek Zawodowy Pracow- ników Bankowych	3 820	24 022	3,0	35,0	—	53,5	8,5	Synd. prof. des employés de banques
Zw. Majstrów Fabrycznych	1 546	42 448	27,6	17,5	5,9	45,3	3,7	Synd. des contre-maitres
Centralny Zw. Felczerów	900	17 343	—	7,7	8,8	56,2	27,3	" central des aides-chirurg.
Zw. Zaw. Farmaceutów-Prac. " " Muzyków	1 639 1 000	43 493 14 000	— 28,6	43,1 10,7	—	54,7 60,7	2,2 —	" prof. des trav. pharmac. " " des musiciens
V. Polska Konfederacja Pracow- ników Umysłowych	3 322	336 743	.	.	.	.	.	V. Confédération polonaise des dont: trav. intellectuels
Zw. Prac. Powszechnego Zak- ładu Ubezp. Wzajemnych	1 236	45 337	—	21,8	—	76,8	1,4	Synd. des trav. de l'Etablis. gé- néral des assurances mutuel.
Zjedn. Zaw. Prac. Umysłowych Przem., Handlu i Samorządu	1 853	34 190	11,7	10,5	9,5	47,1	21,2	Synd. prof. des employés de commerce d'ind. et municip.
VI. Federacja Zw. Zaw. Pracow- ników Umysłowych	10 519	251 523	.	.	.	.	.	VI. Fédération des synd. prof. des trav. intellectuels
Polski Zw. Prac. Przem., Biu- rowych i Handlowych	5 374	100 098	18,6	6,4	0,4	60,6	14,0	Synd. prof. pol. des empl. in- dustriels de bureau et de com.
Polski Zw. Zaw. Prac. Przem. i Handlowych	3 629	108 403	7,1	5,9	0,9	86,1	—	Synd. prof. polonais des em- ployés ind. et commerciaux
Zw. Urzędników Prywatnych	1 516	43 022	19,5	9,3	0,9	61,1	9,2	Synd. des employés privés
VII. Pozostałe związki	.	.	.	.	.	.	.	VII. Syndicats divers
Zw. Zaw. Prac. Umysłowych (G. D. A.)	3 304	103 711	4,9	5,2	1,2	72,9	15,8	Synd. prof. des trav. intel- lectuels (G. D. A.)
Zw. Zaw. Artystów Scen Polskich	1 025	188 198	13,2	9,8	2,5	65,9	8,6	Synd. prof. des artistes des théâtres polonais
Zw. Zaw. Prac. Spółdziel- czych	2 296	21 300	0,9	15,1	1,6	75,3	7,1	Synd. prof. des trav. des co- opératives
Zw. Prac. Kupieckich (Po- znań)	1 533	27 973	14,7	11,5	—	67,7	6,1	Synd. des trav. commerciaux (Poznań)
Zw. Zaw. Prac. Ubezpieczeń Społecznych	2 296	21 300	—	36,3	—	57,6	6,1	Synd. prof. des trav. des assurances sociales
Zw. Zaw. Agentów i Wojażerów	1 043	1 990	—	—	—	100,0	—	Synd. prof. des commis-voyag.
Centralny Zw. Zaw. Prac. Handlowych	3 145	6 840	—	—	—	100,0	—	Synd. prof. central des em- ployés commerciaux

Tabl. 17. Prasa zawodowa większych związków
La presse professionnelle des syndicats plus

Tytuł czasopisma	Nazwa związku zawodowego	Miejsce wydawnictwa <i>Lieu d'édition</i>	1925		1926		1927	
			Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>
Ogółem			288	537 440	275	495 945	202	398 600
Der Angestellte .	Ogólno-Wolny Zw. Prac. Umysłowych (Alfa-Bund)—Z. S. Z. . .	Katowice .	12	21 100	12	43 200	12	42 000
Biuletyn C. O. Z. Z. P. U.	Centralna Organizacja Zw. Zaw. Prac. Umysłowych	Warszawa	—	—	7	24 000	7	19 500
Echo Pracownika Śląskiego	Polski Zw. Prac. Przem., Biurowych i Handlowych—F. Z. Z. P. U. . .	Katowice .	7	21 000	4	15 000	9	33 750
Kronika Farmaceutyczna	Zw. Zaw. Farmaceutów-Pracowników—C. O. Z. Z. P. U.	Warszawa	12	22 000	12	24 000	52	20 000
Oberschlesisches Angestellten-Echo	Zw. Zaw. Pracownik. Umysłowych (G. D. A.)	Katowice .	12	39 000	12	39 000	12	54 000
Polski Pracownik Przemysłowy .	Zw. Majstrów Fabrycznych C. O. Z. Z. P. U.	Łódź . . .	12	24 000	8	16 000	6	12 000
Pracownik Bankowy	Zw. Zaw. Pracowników Bankowych C. O. Z. Z. P. U.	Warszawa	12	24 000	—	—	—	—
Pracown. Kupiecki Praca	Związek Pracowników Kupieckich Zjedn. Zaw. Prac. Umysł. Przem., Handlu i Samorządu—P. K. P. U.	Poznań . .	7	14 000	6	15 000	12	18 000
Praca Społeczna	Zw. Zaw. Pracowników Ubezpieczeń Społecznych	Katowice .	—	—	1	5 000	5	8 500
Pracownik spółdzielczy	Zw. Zaw. Pracowników Spółdzielczych	Warszawa	—	—	—	—	—	—
Pracownik Umysłowy	Zw. Prac. Umysłowych, Przem. i Handlowych—Z. Z. P.	Warszawa	12	7 200	4	2 400	10	15 000
Przegląd Felczerski	Centralny Związek Felczerów—C. O. Z. Z. P. U.	Katowice .	12	36 300	12	36 200	12	33 100
Scena Polska	Centralny Związek Felczerów—C. O. Z. Z. P. U.	Warszawa	12	24 000	12	36 000	12	18 000
Związkowiec Polski	Zw. Artystów Scen Polskich . . .	Warszawa	—	—	2	3 000	1	2 000
Życie Leśnika	Polski Zw. Zaw. Prac. Przem. i Handlowych—F. Z. Z. P. U. . .	Warszawa	19	39 000	12	36 000	12	42 000
Pozostałe czasopisma	Zw. Zaw. Leśników—C.O.Z.Z.P.U.	Sosnowiec	—	—	—	—	3	10 200
		Warszawa	159	265 840	171	201 145	37	70 550

Tabl. 18. Prasa zawodowa związków pracowników
La presse professionnelle des syndicats des travailleurs

Wyszczególnienie	1925			1926			1927		
	Pism <i>Périodiques</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Pism <i>Périodiques</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Pism <i>Périodiques</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>
Ogółem	30	288	537 440	34	275	495 945	28	202	398 600
Centrale robotnicze	4	37	86 400	4	37	123 400	4	37	134 500
w tem:									
Związek Stowarzyszeń Zawodowych	3	25	50 100	3	25	87 200	3	25	101 400
Zjednoczenie Zawodowe Polskie	1	12	36 300	1	12	36 200	1	12	33 100
Centralna Organizacja Zw. Zawod. Pracowników Umysłowych	10	127	219 550	10	108	188 270	9	68	131 150
Polska Konfederacja Pracown. Umysłowych	2	7	16 000	1	7	8 775	2	15	24 250
Federacja Zw. Zaw. Pracowników Umysłowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pozostałe związki	14	117	215 490	19	123	175 500	13	82	108 700

Związki pracowników państwowych i samorządowych

Ogólna liczba członków płacących w organizacjach zawodowych pracowników państwo-

wych i samorządowych w roku 1930 wynosiła 93,7% liczby członków zarejestrowanych, gdy w roku 1929—92,8%. Zwiększenie liczby członków płacących w roku 1930 przypisać

pracowników umysłowych
importants des travailleurs intellectuels

1925—1930

1928		1929		1930		Rok wydawnictwa <i>Année d'édition</i>	Désignation du périodique	Dénomination du syndicat
Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>			
281	718 000	308	749 350	349	839 025		Total	
12	39 600	12	39 600	12	34 800	7	Der Angestellte .	Synd. central libre des travailleurs intellectuels (Alfa-Bund)
11	33 200	9	27 400	8	50 000	5	Biuletyn C. O. Z. Z. P. U.	Organisation centrale des synd. prof. des travailleurs intellectuels
12	46 000	12	65 000	9	55 000	11	Echo Pracownika Śląskiego	Synd. prof. polonais des employés d'ind., de bureau et de commerce
52	20 000	24	49 000	24	32 100	29	Kronika Farmaceutyczna	Synd. prov. des trav. pharmaciens
11	49 500	11	49 500	12	54 000	12	Oberschlesisches Angestellten-Echo	Synd. prof. des trav. intell. (G. D. A.)
12	12 000	12	12 000	12	22 000	6	Polski Pracownik Przemysłowy .	Synd. des contre-maitres
—	—	6	20 200	12	60 000	5	Pracownik Bankowy	Synd. prof. des employés de banques
12	18 000	12	19 000	8	22 000	6	Pracown. Kupiecki Praca	Synd. des trav. commerciaux
10	21 000	10	30 000	11	30 000	5	Praca Społeczna .	Synd. prof. des employés de commerce, d'industrie et municipaux
—	—	—	—	11	45 000	1	Pracownik spółdzielczy	Synd. prof. des travailleurs des assurances sociales
10	15 000	10	20 000	10	25 000	6	Pracownik Umysłowy	Synd. prof. des employés de s-tés coopératives
13	34 500	12	42 000	12	42 000	11	Przegląd Felczerski	Synd. des employés du bureau, de l'industrie et de commerce
12	36 000	12	18 000	12	18 000	—	Scena Polska	Synd. central des aides-chirurgiens
24	72 000	24	72 000	24	33 600	10	Związkowiec Polski	Synd. des artistes des théâtres polonais
7	28 000	9	38 700	8	35 250	10	Życie Leśnika	Synd. prof. polonais des employés industriels et commerce
8	36 000	8	44 000	12	97 000	4	Périodiques divers	Synd. prof. des trav. forestiers
75	257 200	125	202 950	152	183 275			

umysłowych według centrali
intellectuels d'après les centrales

1925—1930

1928			1929			1930			Spécification
Pism <i>Périodiques</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Pism <i>Périodiques</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Pism <i>Périodiques</i>	Zęszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	
30	281	718 000	35	308	749 350	41	349	839 025	Total
5	47	169 500	5	46	176 600	4	29	88 900	Centrales ouvrières
4	34	135 000	4	34	134 600	3	17	46 900	dont:
1	13	34 500	1	12	42 000	1	12	42 000	Union des syndicats professionnels
									Union syndicale polonaise
8	74	145 100	9	86	178 600	10	109	318 300	Organisation centrale des synd. prof. des trav. intellectuels
2	16	29 600	2	22	44 400	2	19	42 800	Confédération polonaise des trav. intellectuels
4	35	89 300	4	45	124 850	4	39	107 025	Fédération des synd. prof. des trav. intellectuels
11	109	284 500	15	109	224 900	21	153	282 000	Syndicats divers

należy przedewszystkiem grupie związków organizujących urzędników administracji samorządowej, w której zdolność płatnicza członków podniosła się w roku 1930 do 72,1%

(rok 1929—45,4%) oraz grupie niższych funkcjonariuszów państwowych (rok 1930—65,9%, rok 1929—42,1%).

Tabl. 19. Liczba pracowników państwowych i samorządowych zrzeszonych w związkach zawodowych według centrali

Nombre des fonctionnaires publics syndiqués d'après l'affiliation aux centrales

1926—1930

1920—1930

Wyszczególnienie	Liczba członków płacących — <i>Nombre des membres payants</i>							Zwią- ki <i>Syndi- cats</i>	Sekre- tariaty okrę- gowe <i>Secré- tariats régio- naux</i>	Od- działy <i>Sec- tions locales</i>	Spécification
	1926	1927	1928	1929	Zmiany % a <i>Change- ments en p. c. a</i>	1930	Zmiany % a <i>Change- ments en p. c. a</i>				
	1930										
Ogółem	275 051	224 257	162 162	278 329	+ 71,6	277 126	- 0,4	57	143	2 912	Total
Centrale robotn.	92 084	88 393	59 672	77 168	+ 29,3	136 590	+ 77,0	6	40	678	Central. ouvrières
w tem:											dont:
Związek Stowarzy- szeń Zawodowych	66 372	61 894	59 409	66 076	+ 11,2	59 020	- 10,7	2	18	233	Union des syndicats professionnels
Zjednoczenie Za- wodowe Polskie . .	25 643	26 412	263	—	—	61 854	—	1	9	298	Union syndicale polonaise
Centralne Zrzesze- nie Kl. Zw. Zaw.	—	—	—	11 092	—	12 279	+ 10,7	2	9	105	Union centrale des syndicats profes.
Generalna Fede- racja Pracy	—	—	.	.	.	3 437	.	1	4	42	Fédération générale du Travail
Polska Konfедера- cja Prac. Umysło- wych	71 966	13 752	15 550	5 244	- 66,3	6 714	+ 28,0	6	16	133	Confédération po- lonaise des trav. intellectuels
Pozostałe związki	111 001	117 112	86 940	195 917	+ 125,3	133 822	- 31,7	45	87	2 101	Syndicats divers

a W porównaniu z rokiem poprzednim. a En comparaison avec l'année précédente.

Tabl. 20. Związki zawodowe pracowników państwowych

Syndicats professionnels des fonctionnaires publics

Wyszczególnienie	1 9 2 5			1 9 2 6			1 9 2 7		
	Zwią- ki <i>Syndi- cats</i>	Od- działy <i>Sections locales</i>	Człon- kowie <i>Nombre des mem- bres</i>	Zwią- ki <i>Syndi- cats</i>	Od- działy <i>Sections locales</i>	Człon- kowie <i>Nombre des mem- bres</i>	Zwią- ki <i>Syndi- cats</i>	Od- działy <i>Sections locales</i>	Człon- kowie <i>Nombre des mem- bres</i>
Ogółem	77	1 788	256 392	61	2 409	275 051	58	2 326	224 257
Pracownicy kolejowi	9	513	147 146	8	701	160 187	8	751	152 356
Pracownicy poczt i te- legrafów	2	231	21 760	5	249	24 306	3	305	22 164
Nauczyciele i profeso- rowie uczelni państ- wowych	13	433	54 837	13	609	53 475	10	557	16 823
Urzednicy administra- cji państwowej	27	338	19 085	16	416	18 176	15	207	13 689
Urzednicy administra- cji samorządowej . . .	7	192	6 744	5	270	11 114	5	315	10 189
Urzednicy sądownictwa . .	14	—	3 688	10	5	2 829	13	—	2 597
Niżsi funkcjonariusze państwowi	5	78	3 132	3	62	2 683	3	96	4 259
Pozostałe związki	—	—	—	1	97	2 281	1	95	2 180

W przeciwstawieniu do roku 1929, w roku 1930 organizacje pracowników państwowych i samorządowych przeważnie ustaliły swój udział w centralach.

Centrale robotnicze w roku 1930 skupiały wokół siebie sześć organizacji zawodowych pracowników państwowych i samorządowych z czego: Związek Stowarzyszeń Zawodowych i Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych posiadały po dwie organizacje, natomiast Zjednoczenie Zawodowe Polskie i Generalna Federacja Pracy—po jednej.

Stan zorganizowania pracowników państwowych przy Związku Stowarzyszeń Zawodowych uległ zmniejszeniu w roku 1930 w porównaniu do roku 1929 o 10,7%. Zmniejszenie to wypłynęło z osłabienia siły liczebnej Zw. Zaw. Pracowników Kolejowych (Z. Z. K.), w którym liczba członków płacących w tym czasie zmniejszyła się w porównaniu do roku 1929 o 12,4%.

Do Zjednoczenia Zawodowego Polskiego w roku 1930 przystępuje

Zjednoczenie Kolejowców Polskich, powstałe w połowie 1929 roku z połączenia Związku Kolejarzy Zjednoczenia Zawodowego Polskiego z Polskim Związkiem Kolejowców (P. Z. K.). Zjednoczenie Kolejowców Polskich przyłączyło się formalnie do Zjednoczenia Zawodowego Polskiego na początku roku 1930.

Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych w roku 1930 powiększyło swój stan posiadania w porównaniu do roku 1929 o 10,7%. Wzrost ten C. Z. K. Z. Z. uzyskało dzięki powstaniu w roku 1930 Centralnego Zw. Zaw. Kolejarzy w Polsce.

Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych obejmuje w roku 1930 sześć związków pracowników państwowych i samorządowych z ilością 6714 członków płacących, t. j. o 28,0% więcej niż w roku 1929, natomiast Centralna Organizacja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych posiada tylko jeden związek o liczbie około 2500 członków płacących.

i samorządowych według gałęzi pracy

d'après les branches de professions

1925—1930

Wyszczególnienie	1 9 2 8			1 9 2 9			1 9 3 0			Spécification
	Zwią- ki <i>Syndi- cats</i>	Od- działy <i>Sections locales</i>	Człon- kowie <i>Nombre des mem- bres</i>	Zwią- ki <i>Syndi- cats</i>	Od- działy <i>Sections locales</i>	Człon- kowie <i>Nombre des mem- bres</i>	Zwią- ki <i>Syndi- cats</i>	Od- działy <i>Sections locales</i>	Człon- kowie <i>Nombre des mem- bres</i>	
Ogółem	48	1 535	162 162	48	2 711	278 329	57	2 912	277 126	Total
Employés des chemins de fer	4	537	106 029	7	735	155 668	9	875	151 554	Employés des chemins de fer
Employés des postes et des télégraphes . . .	2	272	23 206	3	273	28 074	3	281	28 829	Employés des postes et des télégraphes
Instituteurs et profes- seurs des écoles entre- tenues par l'Etat	6	10	5 018	9	786	60 505	15	898	59 751	Instituteurs et profes- seurs des écoles entre- tenues par l'Etat
Fonctionnaires de l'ad- ministration publique . .	13	283	9 884	8	213	12 235	4	151	8 449	Fonctionnaires de l'ad- ministration publique
Fonctionnaires de l'ad- ministrat. communale . .	8	322	9 800	2	306	6 522	4	388	12 413	Fonctionnaires de l'ad- ministrat. communale
Fonction. de la justice . .	12	6	2 640	11	123	3 210	11	4	1 579	Fonction. de la justice
Fonctionnaires publics subalternes	3	105	5 585	1	170	6 421	1	180	7 705	Fonctionnaires publics subalternes
Syndicats divers	—	—	—	7	105	5 694	10	135	6 846	Syndicats divers

Reszta organizacji zawodowych pracowników państwowych i samorządowych skupia się wokół specjalnych centrali pracowników państwowych i samorządowych. Centrali tych, ze względu na brak szczegółowszych danych, nie można było wprowadzić do zestawień cyfrowych w niniejszym opracowaniu.

Ogólny stan finansowy organizacji zawodowych pracowników państwowych i samorządowych w roku 1930 znacznie się poprawił: suma dochodów zwiększyła się w porównaniu do roku 1929 o 31,5%. Do wzrostu tego

przyczyniło się najbardziej Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zawodowych oraz Polska Konfederacja Pracowników Umysłowych. W tym czasie dochody uległy zmniejszeniu w Związku Stowarzyszeń Zawodowych i w grupie „pozostałych związków”.

Ogólna suma funduszy specjalnych w organizacjach zawodowych pracowników państwowych i samorządowych wynosiła przy końcu 1930 roku 10 864 851 zł., natomiast suma uzyskana z szacunku majątku — 22 753 309 zł.

Tabl. 21. Podział wydatków większych związków zawodowych pracowników państwowych i samorządowych

Répartition des dépenses des syndicats professionnels plus importants de fonctionnaires publics

1930

Wyszczególnienie	Liczba członków płacących	Wydatki -- Dépenses							Spécification
		Ogółem w złotych	W odsetkach — En p. c.						
			Zapomogi	Czasopisma	Cele kulturalno-oświatowe	Budowa domów i kupno nieruchomości	Organizacyjno-administracyjne	Inne cele	
	Nombre des associés	Total en zlotys	Allocations	Périodiques	Cours, bibliothèques, etc.	Construction et achat d'immeubles	Dépenses d'administration	Autres buts	
I. Pracownicy kolejowi w tem:	151 554	8 340 518	.	.	.	.	.	.	I. Employés des Chemins de Fer
Zw. Zawod. Prac. Kolejowych (Z. Z. K.)									dont:
Z. S. Z.	49 746	2 531 869	36,6	5,2	4,0	12,5	11,1	30,6	Synd. prof. des employés des chemins de fer
Zw. Zawod. Maszynistów Kolejowych									Synd. prof. des mécaniciens des chemins de fer
Z. S. Z.	9 274	1 000 781	55,0	2,3	2,1	21,1	12,1	7,4	Synd. prof. des équipes de conducteurs
Zw. Zawod. Drużyn Konduktorskich—C. Z. K. Z. Z.	10 067	475 327	54,4	4,3	0,3	—	15,0	26,0	Synd. prof. central des Cheminots
Centralny Zw. Zaw. Kolejarzy—C. Z. K. Z. Z.	2 212	64 358	34,6	23,9	3,1	1,7	30,9	5,8	Union des Cheminots polonais
Zjednoczenie Kolejowców Polskich—Z. Z. P.	61 854	3 836 767	24,7	3,6	0,5	18,9	12,8	39,5	Synd. des ingénieurs polonais des chemins de fer
Zw. Polskich Inżynierów Kolejowych	974	27 423	43,8	30,3	0,9	—	24,5	0,5	Fédération des Cheminots polonais
Federacja Kolejowców Polskich—G. F. P.	3 437	13 353	10,5	6,8	—	—	61,6	21,1	Synd. des employés des chemins de fer
Zw. Urzędników Kolejowych (Z. U. K.)	12 592	360 742	18,8	14,5	0,6	—	22,7	43,4	
II. Pracownicy poczt i telegrafów	28 829	637 558	.	.	.	.	.	.	II. Employés des Postes et des Télégraphes
w tem:									dont:
Zw. Prac. Poczt, Telegrafów i Telefonów	16 175	529 610	2,3	9,5	—	50,1	19,7	18,4	Synd. des fonctionnaires des Postes, des Télégraphes et des Téléphones

Tabl. 21. Podział wydatków związków zawodowych pracowników państwowych i samorządowych (dok.)

Répartition des dépenses des syndicats professionnels plus importants des fonctionnaires publics (fin)

1930

Wyszczególnienie	Liczba człon- ków placą- cych <i>Nombre des as- sociés</i>	Wydatki — <i>Dépenses</i>							Spécification
		Ogółem w złotych <i>Total en zlotys</i>	W odsetkach — <i>En p. c.</i>						
			Zapo- mogi <i>Allo- ca- tions</i>	Czaso- pisma <i>Pé- rio- diques</i>	Cele kultu- ralno- oświa- towe <i>Cours, bibli- othè- ques, etc.</i>	Budowa domów i kupno nieru- chomo- ści <i>Con- struc- tion et achat d'im- meubles</i>	Organi- zacyj- no-ad- mini- stracyj- ne <i>Dépén- ses d'admi- nistra- tion</i>	Inne cele <i>Autres buts</i>	
Zw. Niższych Prac. Poczt, Telegrafów i Telefonów . . .	12 601	105 310	5,8	21,7	1,0	—	21,2	50,3	Synd. des fonction- naires subalternes d. Postes, d. Télégr. et des Téléphones
III. Nauczyciele i prof. uczelni państwowych w tem:	59 751	4 554 146	.	.	.	.	.	.	III. Instituteurs et pro- fesseurs des écoles entretenués par l'État dont:
Stow. Chrześcijańsko- Narodowego Nau- czycielstwa Szkół Powszechnych . .	8 889	478 358	12,5	14,7	—	60,0	12,8	—	Association chrétien- ne-nationale des instituteurs des écoles publiques
Towarzystwo Nau- czycieli Szkół Śred. i Wyższych . . .	4 624	110 761	0,4	39,0	—	—	60,6	—	Société des profes- seurs des écoles se- condaires et supé- rieures
Zw. Polskiego Nau- czycielstwa Szkół Powszechnych . .	41 218	3 797 359	2,4	11,0	0,9	68,5	17,0	0,2	Synd. des instituteurs polonais des écoles primaires
Zw. Zaw. Nauczyciel- stwa Polskich Szkół Średnich	1 034	38 364	0,5	24,1	1,7	—	47,1	26,6	Synd. prof. des instit- ut. des écoles se- condaires
IV. Urzędnicy admini- stracji państwowej w tem:	8 449	511 968	.	.	.	.	.	.	IV. Fonctionnaires de l'administration pu- blique dont:
Stowarzyszenie Urzędników Pań- stwowych	6 446	487 983	0,6	3,7	18,5	62,2	15,0	—	Association des fonc- tionnaires publics
Zw. Urzędników Państwowych, Sa- morządowych i Ko- munaln. (Katowice)	1 247	15 550	5,9	34,0	2,3	—	47,6	10,2	Synd. des fonction- naires publics (Ka- towice)
V. Urzędnicy admini- stracji samorządowej w tem:	12 413	179 871	.	.	.	.	.	.	V. Fonctionnaires de l'administration com- munale dont:
Zw. Zaw. Prac. Miej- skich	8 188	42 443	8,1	—	4,4	—	83,5	4,0	Synd. prof. des trav. municipaux
Zw. Zaw. Prac. Admini- stracji Gminnej .	2 652	35 936	18,4	—	—	—	74,3	7,3	Synd. prof. des trav. de l'administr. com- munale
Zw. Zaw. Prac. Samo- rządu Powiatowego	1 459	101 457	0,2	4,6	1,0	68,0	24,8	1,4	Synd. prof. des trav. commun. d'arron- dissements
VI. Niżsi funkcyjnar- jusze państwowi . .	7 705	64 164	.	.	.	.	.	.	VI. Fonctionnaires pu- blics subalternes
Zw. Niższych Funk- cjonariuszów Pań- stwowych	7 705	64 164	35,3	12,3	—	—	37,2	15,2	Synd. des fonction- naires subalternes publics

Tabl. 22. Prasa zawodowa większych związków
La presse professionnelle des syndicats

Tytuł czasopisma	Nazwa związku zawodowego	Miejsce wydawnictwa <i>Lieu d'édition</i>	1925		1926		1927	
			Zeszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Zeszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Zeszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>
Ogółem			258	5 667 400	397	6 632 900	461	9 760 743
Głos	Zw. Niższych Funkcjonariuszów Państwowych	Warszawa	—	—	—	—	12	84 000
Głos Kolejowca	Zjedn. Kolejowców Polskich—Z.Z.P.	"	—	—	—	—	—	—
Głos Nauczycielski	Zw. Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych	"	20	1 050 000	20	1 050 000	40	1 580 000
Inżynier Kolejowy	Zw. Polskich Inżynierów Kolejowych	"	12	18 000	12	16 000	12	18 600
Kolejarz Związkowiec	Zw. Zaw. Prac. Kolejowych—Z.S.Z.	"	24	1 440 000	24	1 500 700	33	2 155 443
Konduktor	Zw. Zaw. Drużyn Konduktorskich—C. Z. K. Z. Z.	"	23	230 000	24	240 000	24	36 000
Łącznik	Zw. Urzędników Kolejowych (Z.U.K.)	"	18	270 000	24	600 000	27	500 000
Maszynista	Zw. Zaw. Maszynistów Kolejowych—Z. S. Z.	"	13	130 000	24	240 000	24	240 000
Nasza Poczta	Zw. Niższych Prac. Poczty, Telegrafów i Telefonów	"	6	60 000	12	86 000	11	144 000
Nauczyciel Polski	Stow. Chrześc.-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechn.	"	10	125 000	10	115 000	10	125 000
Poczta	Zw. Pracowników Poczty, Telegrafów i Telefonów	"	13	240 000	21	42 000	22	400 000
Praca Szkolna	Zw. Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych	"	10	380 000	10	385 000	10	395 000
Pracownik Samorządowy	Zw. zaw. prac. miejskich samorządu powiatowego i adm. gminnej	"	12	36 000	12	76 000	24	244 000
Przegląd Pedagogiczny	Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych	"	—	—	36	252 000	36	252 000
Szkoła	Stow. Chrześc.-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechn.	"	10	150 000	10	150 000	10	150 000
Technika Parowozowa	Zw. Zaw. Maszynistów Kolejowych—Z. S. Z.	"	—	—	—	—	12	120 000
Życie urzędnicze	Stow. Urzędników Państw. R. P.	"	10	140 000	8	96 000	18	216 000
Pozostałe czasopisma			77	1 398 400	150	1 784 200	136	3 100 700

Tabl. 23. Prasa zawodowa związków pracowników
La presse professionnelle des syndicats des

Wyszczególnienie		1925			1926			1927		
		Pism <i>Périodiques</i>	Zeszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Pism <i>Périodiques</i>	Zeszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>	Pism <i>Périodiques</i>	Zeszytów <i>Fascicules</i>	Nakład roczny <i>Nombre annuel d'exemplaires</i>
Ogółem		23	258	5 667 400	30	397	6 632 900	25	461	9 760 743
Centrale robotnicze		2	48	2 360 000	3	49	2 461 300	2	57	3 187 443
w tem:										
Związek Stowarzyszeń Zawodowych		1	24	1 440 000	1	24	1 500 700	1	33	2 155 443
Zjednoczenie Zawodowe Polskie		1	24	920 000	2	25	960 600	1	24	1 032 000
Centralne Zrzeszenie Klasowych Związków Zaw.		—	—	—	—	—	—	—	—	—
Polska Konfederacja Pracowników Umysł.		2	22	274 000	4	41	664 000	5	85	988 800
Pozostałe związki		19	188	8 033 400	23	307	3 507 600	18	319	5 584 500

pracowników państwowych i samorządowych
plus importants des fonctionnaires publics

1925—1930

1928	1929	1930	Rok wydawnictwa <i>Année d'édition</i>	Désignation du périodique	Dénomination du syndicat
413	7 644 264	455	10 455 300	453	10 394 300
12	102 000	12	144 000	12	144 000
—	—	36	2 880 000	36	2 880 000
40	1 620 000	40	1 620 000	40	1 680 000
12	18 600	12	18 000	12	16 500
36	2 402 964	37	2 449 000	37	2 145 900
24	150 000	24	180 000	24	144 000
24	480 000	24	480 000	35	650 000
24	260 000	24	260 000	20	220 000
14	210 000	12	180 000	12	150 000
10	130 000	20	300 000	20	300 000
24	420 000	17	306 000	21	420 000
10	405 000	10	405 000	10	420 000
24	244 000	24	244 000	24	394 000
36	270 000	36	270 000	36	270 000
10	150 000	10	150 000	10	150 000
12	120 000	13	130 000	12	112 800
16	192 000	18	162 000	19	180 500
85	469 700	86	277 300	73	116 600
Total					
Głos Synd. des fonctionnaires subalternes publics					
Głos Kolejowca . Union des Cheminots polonais					
Głos Nauczycielski . Synd. des institut. des écoles primaires					
Inżynier Kolejowy . Synd. des ingénieurs des chemins de fer					
Kolejarz Związkowiec . Synd. prof. des trav. des chemins de fer					
Konduktor Synd. prof. des équipes des conducteurs					
Łącznik Synd. des employés des chemins de fer					
Maszynista Synd. prof. des mécaniciens des chemins de fer					
Nasza Poczta Synd. des fonction. des Postes, des Télégraphes et des Téléphones					
Nauczyciel Polski . Association chrétienne-nationale des instituteurs des écoles publ.					
Poczta Synd. des fonctionnaires des Postes, des Télégraphes et des Téléphones					
Praca szkolna Synd. des instituteurs des écoles primaires					
Pracownik Samorządowy Synd. prof. des trav. municipaux et de l'adm. communale					
Przegląd Pedagogiczny Société des profes. des écoles secondaires et supérieures					
Szkoła Association chrét.-nationale des instit. des écoles publiques					
Technika Parowozowa Synd. prof. des mécaniciens des chemins de fer					
Życie urzędnicze Association des fonctionnaires publics					
Périodiques divers					

państwowych i samorządowych według centrali
fonctionnaires publics d'après l'affiliation aux centrales

1925—1930

1928	1929	1930	Spécification
24	413	7 644 264	30
455	10 455 300	32	453
10 394 300			
2	60	2 552 964	4
98	3 019 000	6	131
5 510 700			
1	36	2 402 964	3
74	2 839 000	3	69
2 478 700			
1	24	150 000	1
24	180 000	2	26
152 000			
2	23	462 100	4
12	14 600	4	11
22 150			
20	330	4 629 200	22
345	7 421 700	22	311
4 861 450			
Total			
Centrales ouvrières			
dont:			
Union des syndicats professionnels			
Union syndicale polonaise			
Union centrale des syndicats professionnels			
Confédération Polonaise			
Syndicats divers			

Zaobserwowane przy końcu 1930 roku w Centralnem Zrzeszeniu Klasowych Związków Zawodowych tarcia wewnętrzne, wynikające z rozbieżnych poglądów na taktykę Zrzeszenia, spowodowały w pierwszej połowie 1931 roku wystąpienie z niego pewnej części organizacji zawodowych, które w następstwie utworzyły własną centralę p. t. „Centrala Zjednoczenia Klasowych Związków Zawodowych w R. P.". W kilka tygodni potem, pozostałe z rozłamu organizacje zawodowe Centralnego Zrzeszenia Klasowych Związków Zawodowych oraz Generalna Federacja Pracy, Konfederacja Związków Zawodowych i niektóre związki „Praca“ dokonały połączenia zupełnego w nowej centrali pod nazwą „Związek Związków Zawodowych“. Nowa ta centrala ma na celu jedynie interesy zawodowe zależnego świata pracy z pominięciem w swej taktyce wszelkich momentów politycznych.

Na przestrzeni 1931 roku daje się również zauważyć przyspieszone tempo akcji scaleniowej i w grupie organizacji zawodowych pracowników państwowych i samorządowych. W akcji tej najżywszy udział brały związki pracowników samorządowych, potem organizacje zawodowe nauczycieli i inne, o charakterze bardziej ogólnym. Co się tyczy pracowników kolejowych — organizacje te, prócz Związku Urzędników Kolejowych, mają od pewnego już czasu ustalony swój przydział do poszczególnych centrali robotniczych.

W uzupełnieniu powyższych uwag należy dodać, że rok 1932 rozpoczął się dla ruchu zawodowego polskiego pod znakiem dalszych

zmian organizacyjnych. W dniach 9 i 10 kwietnia odbył się wspólny zjazd:

1) Centralnej Organizacji Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych,

2) Polskiej Konfederacji Pracowników Umysłowych i Federacji Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych, na którym nastąpiło ostateczne połączenie tych organizacji w jedną wspólną centralę p. n. „Unja Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych“.

Na podstawie posiadanych informacji i w oparciu na przesłankach liczbowych za lata ubiegłe, należy przypuszczać, że w chwili obecnej na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej ogólny stan zorganizowania zawodowego pracowników zależnych wynosi około 1 miliona osób, z czego na ważniejsze kierunki ruchu przypada:

1. Związek Stowarzyszeń Zawodowych	około 180 000 członków	
2. Zjednoczenie Zawodowe Polskie	„ 170 000	„
3. Związek Związków Zawodowych	„ 160 000	„
4. Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe	„ 60 000	„
5. Centrala Zjednoczenia Klasowych Zw. Zaw. . .	„ 30 000	„
6. Unja Związków Zaw. Pracowników Umysłowych .	„ 80 000	„

Reszta, w ilości około 300 tys. osób, przypada na związki luźne bądź na organizacje zawodowe, objęte specjalnymi centralami o charakterze przeważnie reprezentacyjnym.

LUDWIK J. DĄBROWSKI